

Returadresse:
NSK, Terje Ljosnes,
Hans Hauges gt 1E, 5035 Bergen

SHIB-A- VISA

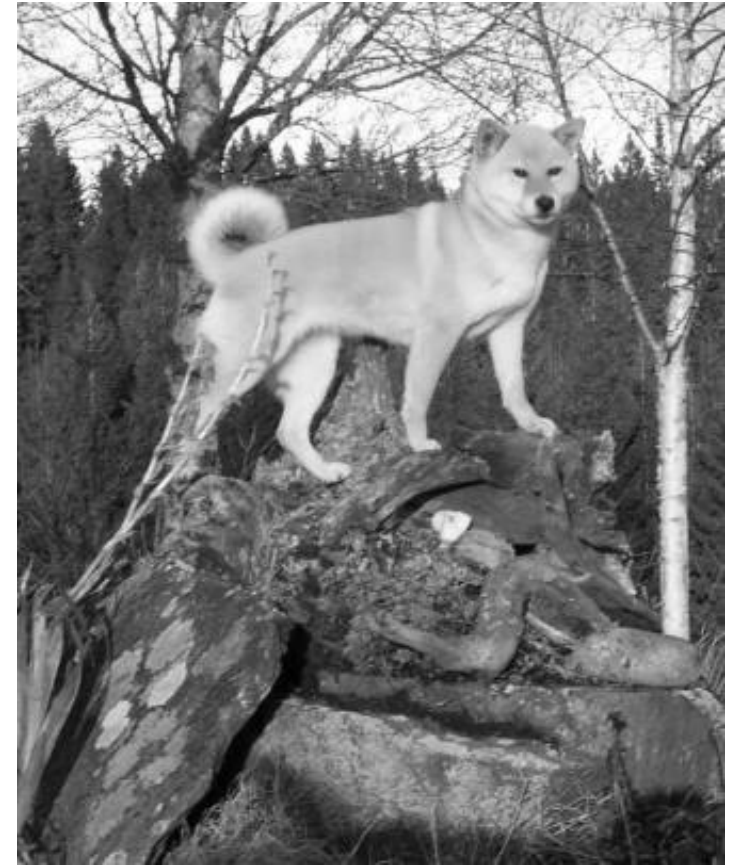
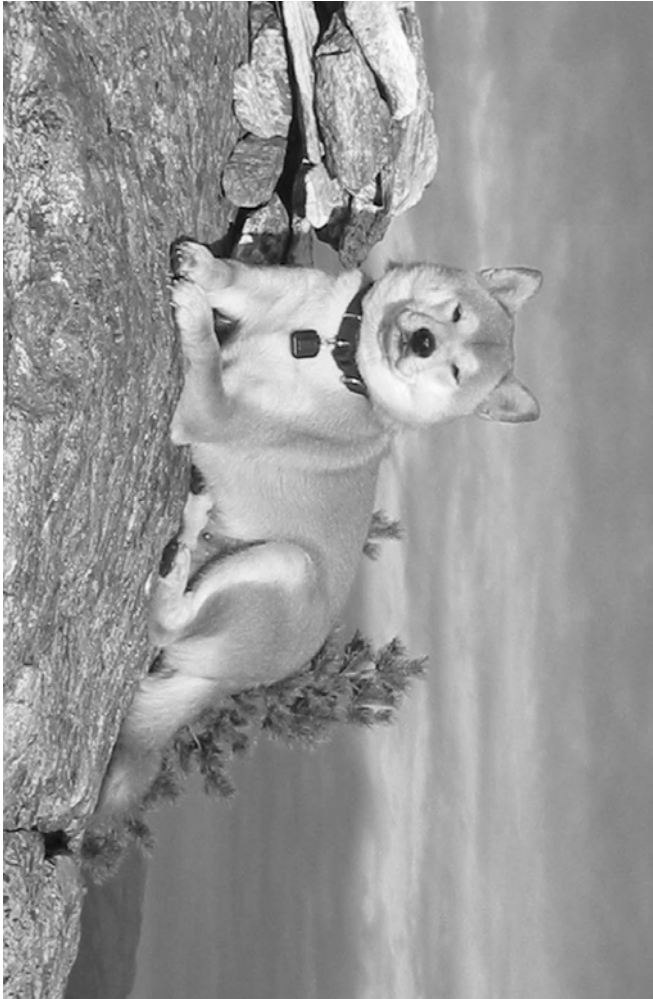

Nr. 4

2003

Årgang 6

Jeg ligger og venter....
Ser dere neste år!!!

I come from the land "Down Under"....
- og det var jaggud kaldt her....

STYRET I NORSK SHIBAKLUBB

LEDER Lisbeth Høyem
Leiraplassen 6, 7710 Sparbu
7416 2285/ 917 16 284
geilis@online.no

NESTLEDER Inger M Ingebrigtsen
Skarsem, 7340 Oppdal
915 24 838
in-inge@online.no

SEKRETÆR Tove Nyvoll
Anholt, 3160 Stokke
3333 5229
tove@willemo.no

KASSERER Terje Ljosnes
Hans Hauges gt 1E, 5035 Bergen
55324667
rokvitt@online.no

STYREMEDLEM Dan Ove Tuven
Aspmoen 30, 8646 Korgen
7519 1472 / 410 21 472
dan.tuven@monet.no

STYREMEDLEM Marianne Holmli
Sjøvold, 7650 Verdal
7407 7455 / 951 81 266
pei.fang@online.no

STYREMEDLEM Finn H Svendsen
C/o Sport1, 2953 Beitostølen
900 99 792

VARAMEDLEM Laila Nagel
Engnesvn 31, 3092 Sundbyfoss
3305 8883 Laila.nagel2@tiscali.no

VARAMEDLEM Wenche Ulleberg
Follestadvn 11, 3474 Åros
31283084/ 92204206

Styret og utvalg setter pris på tilbake-
melding fra medlemmene - både ris, ros,
tips, ideer og saker til behandling.
Vi ber om å få alle henvendelser skriftlig.
Dette for at alle skal få lik behandling.

KONTAKTPERSONER

NORD-NORGE Paul J. Walle,
8533 Bogen i Ofoten
7698 2000 / 926 52 844
soldoggen@snubbart.no

MIDT-NORGE Marianne Holmli
Se Styremedlem

VESTLANDET Christen Lang,
Sandviksveien 173, 5035 Bergen
5595 1701/ Fax 5595 8402
christen.lang@tiscali.no

SENTR. ØSTLAND Wenche Ulleberg
Se Varamedlem

SØRLANDET

AGILITY Harald Schjelderup
Rødsveien, 1540 Vestby
6495 2053
harald.schjelderup@c2i.net

LYDIGHET Sissel Skjelbred
Dalsve, 7710 Sparbu
7414 3269/ 975 67 022

BRUKS Halvor Størmer
Grindjord E6 19, 8520 Ankenesstrand
7694 0409

VALPEFORMIDLER Inger Lise Mandryck
Klinkelinna 411, 2827 Hunndalen
6118 8128 shiva@online.no

HUNDESPORT Solvor Nærland
Aad. Gjellesgt 16, 5035 Bergen
5531 3784 solnaer@online.no

Kontaktpersoner er til for at medlemmene
skal kunne spørre om ting de lurer på.

Lokal aktivitet organiseres av nærmeste
kontaktperson.

NKK Tromsø, 19/10-03. Dommer: Per Erik Wallin, Sverige

Junior klasse hannhund		
Soldoggen's Naka-Yoshi	Charlotte Damm	0
Åpen unghund klasse hannhund		
Soldoggen's Obi Wan Kenobi	Thomas Henriksen	1-1-HP-1VK-Cert-2BHK
Champion klasse hannhund		
Int Nord Uch Nattfjåriken Chujitsu	Paul Walle	1CHK-CK-1BHK-Cacib-BIR
Junior klasse tisepe		
Soldoggen's Pika-Ichi	P Walle/T E Martinussen	1-1-HP-1VK
Åpen klasse tisepe		
Soldoggen's Haru Ga Kimashita	Rita Larsen	1-2VK
Champion klasse tisepe		
N Uch Soldoggen's Hokkyoku No Hoseki	Paul Walle	1CHK-CK-1BTK-BIM
N Uch Soldoggen's Kyocera	Paul Walle	2CHK-CK-2BTK

Tromsø hundeklubb, Tromsø, 18/10-03. Dommer: Frelith Somerfield, England

Junior klasse hannhund		
Soldoggen's Naka-Yoshi	Charlotte Damm	1-1
Soldoggen's Obi Wan Kenobi	Thomas Henriksen	2
Åpen klasse hannhund		
Soldoggen's Musashimaru	Linda Tollefsen	1-1VK-Cert-1BHK-BIR
Champion klasse hannhund		
Int Nord Uch Nattfjåriken Chujitsu	Paul Walle	IM
Junior klasse tisepe		
Soldoggen's Richi-Teki Onna	P Paulsen/G Kvelstad	IM
Soldoggen's Nakoma	Paul Walle	IM
Champion klasse tisepe		
Int Nord Uch Soldoggen's Beninesa	Paul Walle	1CHK-CK-1BTK-BIM
N Uch Soldoggen's Hokkyoku No Hoseki	Paul Walle	IM

Norsk Japansk Spissh Kl, Sandnes, 25/10-03. Dommer: Leif L Jørgensen, Danmark

Junior klasse hannhund		
Mjærumhøgda's Yoshiharu	Hege Kverneland	1-1-HP-1VK
Champion klasse tisepe		
N Uch An-An's Yamahime	A-L K Johansen	1CHK-CK-1BTK-BIR

NKK, Fredrikstad, 27/9-03. Dommer: Berit Foss, Norge

Junior klasse hannhund			
Ak-inu-bas Daitan Futeki	Nina Haraldsen	1-1-HP-1VK-Cert-2BHK	
Åpen unghund klasse hannhund			
Mjærumhøgda's Sachiko	Hilde Schyttelvik	1-1	
Åpen klasse hannhund			
Yamamoto	Trine Lausund	2	
Mjærumshøgda's Naganobu	Laila Nagel	1-2VK-CK-3BHK	
Champion klasse hnhund			
N Uch NV01 NordV02			
	Kenzoku no Genki	Inger M Ingebrigtsen	1CHK-CK-1BHK-Cacib-BIR
Veteran klasse hannhund			
Yamamoto	Trine Lausund	2	
Junior klasse tispe			
Ak-inu-bas Daitan na Chie	L Høyem/G Aasheim	1-2	
Ak-inu-bas Daitan ni Akobo	Wenche Ulleberg	1-1	
Åpen unghund klasse tispe			
Hideko av Enerhaugen	Anna Gyllin	1-1-HP-1VK	
Åpen klasse tispe			
Eiko	N & I Gustavsson	2	
Champion klasse tispe			
N Uch NordV02 Ak-inu-bas			
	Kitaro no Kuro Shinju	L Høyem/G Aasheim	2CHK-CK-2BTK
NS Uch NV00 Soldoggen's Chimpira	L Høyem/G Aasheim	1CHK-CK-1BTK-Cacib-BIM	

Norsk Dalmatiner KI, Skedsmo, 05/10-2003. Dommer: Elina Tan-Hietalahti, Finland

Åpen unghund klasse hannhund			
Mjærumhøgda's Sachiko	Hilde Schyttelvik	3	
Junior klasse tispe			
Ak-inu-bas Daitan ni Akobo	Wenche Ulleberg	3	

Bergens Selsk- & Brukshkl, Bergen ,11/10-2003. Dommer: Wilfried Peper,

Åpen unghund klasse hannhund			
Gensui av Enerhaugen	Åke Roseth	1-1-HP-1VK-Cert-2BHK	
Champion klasse hannhund			
N Uch Chiyomaru av Enerhaugen	Einar Haavik	1CHK-CK-1BHK-BIR	
Åpen unghund klasse tispe			
Ishihana Av Enerhaugen	Berit Solli	IM	

Innhold 4/2003

Styret	3
Redaktørens side	4
Norsk Vinner 2003	5
Lederens side	6
Referat årsmøtet 2003	7
BIS ved NKK utstillinger...	10
Klikkertrening	11
Bokomtale	17
Den høflige hunden, del 2	24
Ørebehandling med Thornit	27
Treff for shiba i sør?	29
Kennelhoste	30
Optima ph hudspray	32
Japanspesialen 2004	36
På jakt med Tingeling	39
Hva sier hunden?	41
Førstehjelp redder liv	44
NKK seminar	47
Trøndertræff	49
Aggresjon mellom hunder	51
Terminliste 2004	57
Valpekassen	59
Hunders reaksjon på skudd, smell og ..	60
Årets utstillingsshiba 2003	63
Utstillingsresultater	69

GOD LESESTUND!

UTGIVELSESPLAN Nr 1 Mars (Frist innlegg 25/2) Nr 2 Juni (Frist innlegg 25/5) Nr 3 September (Frist innlegg 25/8) Nr 4 Desember (Frist innlegg 25/11)	ANNONSEPRISER Helside: 100,- Halvside: 75,- Kvartside: 50,- Ikke-medlem DOBBEL pris (Annonse manus må være i a5)
Stoff til Shib-a-visa 1-04 sendes Karstein Thunes, Sandslimarka 129, 5254 Sandsli karstein.thunes@online.no	MEDLEMSKAP Hovedmedl:250,- Fam.medl: 100,- Gavemedl. for valpekjøpere: 100,- Betal til konto 0540 11 87369
FORSIDEBILDET Sherae Haru Yokoi, Foto Geir Aasheim	BAKSIDEN Chieko av Enerhaugen, Foto Solvor Nærland

REDAKTØRENS SIDE

Som en stor del av Norges befolkning, med overvekt av folk fra Trøndelag, har jeg vært utslått i flere dager av årets influensa.... Min store plan om å bruke helgen til Shib-a-visa og trykkingen som var bestilt til mandag 1. desember, gikk rett vest....

Årets julenummer inneholder flere artikler som jeg håper leserne vil kose seg med. Forhåpentligvis er det stoff for enhver smak. Nå håper jeg du får bladet snart og at du vil kose deg med det!

Fra neste nummer har vi en ny, fast redaktør på plass, Karstein Thunes. Han har erfaring i produksjon av medlemsblad, og jeg gleder meg til å overlate jobben til ham.

Samtidig er jo dette et medlemsblad, og vi er alle en del av redaksjonen. Vi må bli flinkere til å bidra med stoff, slik at redaktøren slipper å gjøre absolutt alt alene!

Bilder som sendes til Shib-a-visa, må ha en viss kvalitet! Digitale bilder sendes på mail, vanlige bilder må scannes i høy oppløsning, eller sendes inn!

Jeg sier med dette takk for meg som redaktør og overlater Shib-a-visa til Karstein.
LYKKE TIL!

Lisbeth

Rettelse

I forrige nummer var to bildet blandet i kritikkheftet.

Soldoggen's Era Ta-Ta var
avbildet med Kitano del Biagio.
Dette er Soldoggen's Era Ta-Ta

Junior klasse tise		
Soldoggen's Pika-Ichi	P Walle/T E Martinussen	1-1-HP-1VK
Soldoggen's Nikko-Line	Berit M Sandtorv	1-2
Åpen klasse tise		
Soldoggen's Haru Ga Kimashita	Rita Larsen	2
Champion klasse tise		
N Uch Soldoggen's Hokkyoku No Hoseki	Paul Walle	1CHK-CK-1BTK-BIM
Int Nord Uch Soldoggen's Beninesa	Paul Walle	IM
N Uch Soldoggen's Kyocera	Paul Walle	1CHK-CK-2BTK

Gudbrandsdal Hundekl, Hundorp, 07/09-2003. Dommer: Ove Germundsson, Sverige

Åpen unghund klasse hannhund		
Kenzoku no Hikari Hoshi	Inger Lise Mandryck	1-1-HP-1VK-Cert-1BHK-BIR

Steinkjer Hundeklubb, Steinkjer, 7/9-03. Dommer: Frank Christiansen, Norge

Åpen unghund klasse hannhund		
Østbylias Glæ Tingo	May Holmvik	1-1-HP-1VK-Cert-1BHK-BIR
Pei Fang no Macedo	Siv Lilleby	1-2-HP-2VK-CK-2BHK
Pei Fang Takarai	Wenche Johansen	0
Åpen unghund klasse tise		
Østbylias Glæ Raya	Sissel Skjelbred	1-1-HP-1VK-Cert-1BTK-BIM

Norsk Berner Sennenhkl, Rud, 7/9-03. Dommer: Leif L Jørgensen, Danmark

Åpen unghund klasse hannhund		
Mjærumhøgda's Sachiko	Hilde Schyttelvik	1-1-HP-1VK-Cert-1BHK-BIR
Åpen klasse hannhund		
Yamamoto	Trine Lausund	1-2VK-CK-2BHK
Veteran klasse hannhund		
Yamamoto	Trine Lausund	1-1-CK
Junior klasse tise		
Ak-inu-bas Daitan ni Akobo	Wenche Ulleberg	1-1-HP-1VK

NKK, Stavanger, 13/09-2003. Dommer: Karl Erik Johansson

Veteran klasse hannhund		
Glendalin Fuyu San	Christen Lang	1-1-CK-1BHK-BIR
Åpen klasse tise		
Beni Bijin av Enerhaugen	Christen Lang	2
An-An's Chisana Hana	M Pedersen/ K Jensen	1-1VK-Cert-2BTK
Champion klasse tise		
N Uch NV01 Ramnfløyas Kita no Otenba	Bente Kittelsen	1CHK-CK-1BTK-BIM

Champion klasse tispe

N Uch NordV02 Ak-inu-bas
Kitaro no Kuro Shinju L Høyem/G Aasheim 1CHK-CK-1BTK-BIM

Trøndelag Selskapshundklubb, Melhus, 30/08-2003. Dommer: Rony Doedijns,

Åpen unghund klasse hannhund

Pei Fang no Macedo Siv Lilleby 1-2-HP-2VK-CK-2BHK
Pei Fang Takarai Wenche Johansen 1-1-HP-1VK-Cert-1BHK-BIR

Norsk Japansk Spisshund Klubb, Bjerkvik, 6/9-03. Dommer: Olav Hedne, Norge

Junior klasse hannhund

Soldoggen's Naka-Yoshi Charlotte Damm 1-1-HP-2VK
Soldoggen's Obi Wan Kenobi Thomas Henriksen 1-2

Åpen unghund klasse hannhund

Soldoggen's Li Ten-No Ototo Ellinor Buchardt 1-1-HP-1VK-Cert-2BHK

Åpen klasse hannhund

Soldoggen's Jazz Of Tokyo Paul Walle 2

Champion klasse hannhund

Int Nord Uch Nattfjåriken Chujitsu Paul Walle 1CHK-CK-1BHK-BIR

Junior klasse tispe

Soldoggen's Pika-Ichi P Walle/T E Martinussen 1-2
Soldoggen's Nikko-Line Berit M Sandtorv 1-1

Åpen klasse tispe

Soldoggen's Haru Ga Kimashita Rita Larsen 1-1VK-Cert-3BTK

Champion klasse tispe

N Uch Soldoggen's Hokkyoku No Hoseki Paul Walle 1CHK-CK-1BTK-BIM
Int Nord Uch Soldoggen's Beninesa Paul Walle IM
N Uch Soldoggen's Kyocera Paul Walle 1CHK-CK-2BTK

Narvik Trekk- & Brukshkl, Bjerkvik, 06/09-2003. Dommer: Mona Selbach, Norge

Junior klasse hannhund

Soldoggen's Naka-Yoshi Charlotte Damm 2
Soldoggen's Obi Wan Kenobi Thomas Henriksen 1-1

Åpen klasse hannhund

Soldoggen's Li Ten-No Ototo Ellinor Buchardt 1-1VK-Cert-2BHK
Soldoggen's Ja-Pan Junior Paul Walle IM
Soldoggen's Musashimaru Linda Tollefsen IM
Soldoggen's Jazz Of Tokyo Paul Walle 2

Champion klasse hannhund

Int Nord Uch Nattfjåriken Chujitsu Paul Walle 1CHK-CK-1BHK-BIR
Soldoggen's Ippiki-Ookami Heidi Nilsen IM

Vi gratulerer Norsk vinner 2003

BIR: USA Can Nord Ch NV 03 San Jo Lucky in Love,
Eier: Helene Nordwall og Christen Lang

BIM: N Uch NV 03 Marwinds Beni Tequilla,
Eier; Heidi Kvisberglien

Lederens side

Så har nok et år gått. Julestria er i full gang, men julestemningen mangler –helt... Ute er det grønt, så det er lite som minner om vinter.

Året som har gått har vært turbulent for mitt vedkommende. Masse har skjedd som har krevd mye energi.

Da er det godt at man har hundene å koble av med!

Ellers har det vært et fint år for rasen. Vi har markert oss på flere utstillinger med gode resultater og etterspørselen har tatt seg opp.

Nye hunder er også kommet, både til Norge og Sverige, som vi håper kan bidra positivt til avlen vår.

Årets Norsk Vinner utstilling var en da de største noen sinne, hele 26 hunder var påmeldt til bedømming. Gratulerer til eierne av San Jo Lucky In Love som ble BIR og Marwinds Beni Tequila som ble BIM.

Her i huset krysser vi fingre og håper vi venter akitavalper på nyåret.

På shibafronten er vi på "venter på løpetid" stadiet, og håper vi får gjort noen spennende kombinasjoner til neste år.

I dette nummeret av Shib-a-visa finner dere også annonsen for neste års spesialutstilling, og jeg anbefaler de som skal dit å bestille overnatting så raskt som mulig.

Med ønske om en God jul og et Godt nytt år,
Lisbeth.

NKK, Oslo, 16/8-03. Dommer: Harry Tast, Finland

Junior klasse hannhund		
Ak-Inu-Bas Daitan Futeki	Nina Haraldsen	1-1-HP-2VK-CK-3BHK
Åpen klasse hannhund		
Explorer's Hiro	Birgit Hillerby	1-3VK-CK-4BHK
Yamamoto	Trine Lausund	2
Haguro No Beniwaka Go Chuouou H.	Birgit Hillerby	1-1VK-Cert-2BHK
Champion klasse hannhund		
Chiyomaru Av Enerhaugen	Einar Haavik	1CHK-CK-1BHK-Cacib-BIM
Veteran klasse hannhund		
Yamamoto	Trine Lausund	2
Junior klasse tisper		
Ak-Inu-Bas Daitan Na Chie	L Høyem/G Aasheim	1-2
Ak-Inu-Bas Daitan Ni Akobo	Wenche Ulleberg	1-1
Åpen klasse tisper		
Vaahteranlehden Jiro-Akiko	Tiina Ultamo	1-1VK-Cert-3BTK
Champion klasse tisper		
N Uch NordV02 Ak-inu-bas		
Kitaro no Kuro Shinju	L Høyem/G Aasheim	2CHK-CK-2BTK-Rcacib
N Uch Østbylias Edle Rosa På Ball	Kåre Svendsen	1CHK-CK-1BTK-Cacib-BIR

Vefsn Hundeklubb, Mosjøen, 23/8-03. Dommer: Marja Talvitie, Finland

Åpen klasse hannhund		
Ak-Inu-Bas Shiro Saki	Dan Ove Tuven	1-1VK-Cert-1BHK-BIR
Junior klasse tisper		
Ak-inu-bas Daitan na Chie	L Høyem/G Aasheim	1-1
Champion klasse tisper		
N Uch NordV02 Ak-inu-bas		
Kitaro no Kuro Shinju	L Høyem/G Aasheim	1CHK-CK-1BTK-BIM

Norsk Chow Chow Klubb, Risør, 23/8-03. Dommer: Knut Helge Pedersen, Norge

Åpen klasse tisper		
An-An's Chisana Hana	M Pedersen/ K Jensen	1-2VK
NV01 Ramnfløyas Kita no Otenba	Bente Kittelsen	1-1VK-Cert-1BTK-BIR

Rana Trekk- & Brukshkl, Mosjøen, 24/08-2003. Dommer: Gunnel Holm, Finland

Åpen klasse hannhund		
Ak-Inu-Bas Shiro Saki	Dan Ove Tuven	1-1VK-Cert-1BHK-BIR
Junior klasse tisper		
Ak-inu-bas Daitan na Chie	L Høyem/G Aasheim	1-1

Utstillingsresultater per 25/10-2003

Sandefjord Hundeklubb, Sandefjord , 18/1-03. Dommer: Sean Carroll

Junior klasse hannhund		
Mjærumhøgda's Naganobu	Laila Nagel	1-1
Åpen unghund klasse tisper		
Soldoggen's Mini-Meta	Tom Hofslie	1-1-HP-1VK-Cert-1BTK-BIR
Åpen klasse tisper		
An-An's Chisana Hana	M Pedersen/ K Jensen	1-2VK-CK-2BTK
Mjærumhøgda's Yukimi	Tom Hofslie	1-3VK

Vågan Hundeklubb, Leknes, 2/8-03. Dommer: Rodi Hübenthal, Norge

Junior klasse hannhund		
Soldoggen's Obi Wan Kenobi	Thomas Henriksen	3
Åpen unghund klasse hannhund		
Soldoggen's Li Ten-No Ototo	Ellinor Buchardt	1-1-HP-1VK-Cert-2BHK
Champion klasse hannhund		
Int Nord Uch Nattfjåriilen Chujitsu	Paul Walle	1CHK-CK-1BHK-BIR
Junior klasse tisper		
Soldoggen's Nakoma	Paul Walle	1-1-HP-1VK

Vestvågøy hundeklubb, Leknes, 3/8-03. Dommer: Rune Malmberg

Junior klasse hannhund		
Soldoggen's Obi Wan Kenobi	Thomas Henriksen	1-1-HP-2VK
Åpen unghund klasse hannhund		
Soldoggen's Li Ten-No Ototo	Ellinor Buchardt	1-1-HP-1VK-Cert-1BHK-BIR
Champion klasse hannhund		
Int Nord Uch Nattfjåriilen Chujitsu	Paul Walle	1CHK-CK-2BHK
Junior klasse tisper		
Soldoggen's Nakoma	Paul Walle	1-1-HP-2VK
Åpen klasse tisper		
Soldoggen's Kyocera	Paul Walle	1-1-HP-1VK-Cert-1BTK-BIM

NKK, Otta, 9/8-03. Dommer: Leif H. Wilberg, Norge

Åpen unghund klasse hannhund		
Soldoggen's Mutsuhito	Terje Lethrud	1-1
Kenzoku No Hikari Hoshi	Inger Lise Mandryck	1-2
Junior klasse tisper		
Soldoggen's Pichipichi	T Lethrud/M Schönheyder	1-1
Åpen klasse tisper		
Soldoggen's Daruma No Kohime	Marianne Schönheyder	1-1VK

REFERAT FRA ÅRSMØTE I NORSK SHIBAKLUBB HUNDERFOSSEN HOTELL 8.JUNI 2003.

Det var møtt opp 10 medlemmer av klubben. Møte varte fra 1845-2000.

1. KONSTITUERING

A) Godkjenning av forretningsorden:

Vedtak: Godkjent

B) Valg av møteleder: Lisbeth Høyem

Valg av referenter: Nina Haraldsen og Laila Nagel

Valg av tellekorps: Sverre Kjøbli, Tove Nyvoll og Solvor Nærland

Valg av to personer til å skrive under protokollen: Christen Lang og Inger M. Ingebrigtsen

C) Godkjenning av innkalling:

Vedtak: Godkjent

D) Godkjenning av dagsorden:

Vedtak: Godkjent

2. BERETNING 2002-2003

Lisbeth Høyem leste gjennom styrets beretning for 2002 –2003. Ingen kommentarer, beretningen godkjent.

3. REGNSKAP 2002 MED REVISJONSBERETNING

Kasserer Sverre Kjøbli gikk gjennom regnskapet. Regnskapet er gjort opp med et underskudd på 1.183,68 kroner. Det vil si et resultat på 5.983,68 kroner under budsjett. Kasserer mente at mye av skylden for dette var at shibakalenderen ikke ble utgitt før i juni (Budsjettert inntekt kroner 1000), kostnader til trykking og utsending av medlemsbladet har økt (Økte utgifter på 2500 kroner), og kostnader i forbindelse med 3 årsmøter for å få gjennomført valg ble større enn budsjettert (Årsmøtet og porto har økt med 2000 kroner).

Kasserer mente at klubbens likviditet nå er så dårlig at det må gjøres et krafttak for å bedre økonomien, eller man må redusere klubbens aktiviteter.

Det kom ingen kommentarer til regnskapet.

Vedtak: Regnskapet for 2002 godkjent

4. HANDLINGSPLAN FOR 2003-2004 OG BUDSJETT

Lisbeth Høyem leste gjennom forslag til handlingsplan for 2003 – 2004. Styret hadde satt opp følgende prioriterte oppgaver.

Fullføre gjenstående instruksjoner og retningslingjer for styret og andre verv i klubben.

- Opprettholde en god og kontinuerlig kommunikasjon i styret ved telefonmøter og mail.
- Motivere utvalg og kontaktpersoner til aktivitet. (Lokalt, Shib-a-visa, internett).
- Klubbens heading skal alltid være med i Hundesport. Medlemmene må oppfordres til å bruke spalten aktivt.
- Jobbe med avlsmål for rasen.
- Jobbe med dommerkompendium og dommerkved/konferanse.
- Skape aktiviteter som gir klubben inntekter.
- Videreføre økonomiutvalget.
- Utgivelse av kalender for 2003-2004.
- Juleannonse i Hundesport.
- Fullføre og vedlikeholde klubbens hjemmesider.
- Vurdere Miljøutvalget.
- Delta på "Hundetorget" på Bjerke.

Ingen kommentarer til handlingsplanen.

Vedtak: Handlingsplanen godkjent.

Når det gjaldt budsjettet var det ikke lagt opp til store endringer på utgiftssiden. Når det gjaldt inntektsiden regnet styret kun med økning av inntekter på salg av Shibakalenderen. Overskudd vil ifølge styret bli på 3200 kroner.

Vedtak: Budsjettet vedtatt.

5. INNKOMNE FORSLAG

Forslag 1: Styret foreslår en kontingentsøkning fra 1.1.2004 til kroner 300,- for hovedmedlemmer.

Vedtak: Vedtatt

Forslag 2: Styret foreslår en endring i kontigenten for gavemedlemskap, slik at den til en hver tid utgjør 50% av kontigenten for hovedmedlem.

Vedtak: Vedtatt

Forslag 3: Endring i §5 til medlemmer som skylder kontigent ved årsmøtets start, strykes som medlem.

Vedtak: Vedtatt

6. VALG

Det var kommet inn 16 forhånsstemmer og 9 på årsmøtet. 3 av stemmene ble forkastet fordi det var krysset av formange kryss på stemmeseddelen.

Nestleder for 2 år.	Inger Merete Ingebrigtsen	22 ja	
Kasserer for 2 år.	Terje Ljosnes	22 ja	
Styremedlem for 2 år	Dan Ove Tuven	21 ja	1 blank
2 varamedlemmer			
til styret for 1 år.	Linda Tollefsen	11 ja	
	Laila Nagel	20 ja	

VI ØNSKER VELKOMMEN
CH SHERAE HARU YOKOI.

Valper planlegges etter henne.

VI ØNSKER ALLE EN FREDELIG JUL
OG ET GODT NYTT SHIBA ÅR!

Marianne og Brynjar Holmli
Tlf 7407 7455

pei.fang@online.no

www.chowchow.no

	8	2 Pei Fang no Macedo	Siv Lilleby
37	6	1 Glendalin Fuyu San	Christen Lang
	6	1 Mjærumhøgda's Sachiko	Hilde Schyttelvik
	6	1 Mjærumhøgda's Sakura	Grete-Sofie Mjærum
	6	1 Soldoggen's Haru Ga Kimashita	Rita Larsen
	6	1 Soldoggens's Dim Dim	Paul Walle
	6	1 Vaahteranlehden Jiro-Akiko	Tiina Ultamo
	6	1 Willemo's Nytula	Tom Hofslis
	6	1 Østbylias Glæ Tingo	May Holmvik
45	5	1 Mjærumshøgda's Yukihime	Grete-Sofie Mjærum
46	4	1 Explorer's Hiro	Birgit Hillerby
	4	1 Gensui av Enerhaugen	Åke Roseth
	4	1 Oужи Sama Marco	Lise Brun
	4	1 Soldoggen's Obi Wan Kenobi	Thomas Henriksen
50	3	1 Ina No Kuronishiki Av Enerhaugen	Paula Granqvist
	3	1 Mjærumshøgda's Yu Komatsu	Lise Kommisrud

"Årets bruksshiba 2003"

Hunder som deltar i Blodspor, Lydighet og Agility, må selv sørge for innsending av resultater, da veldig få arrangører sender resultater til oss!

Frist for innsending av kritikkskjema:

1. februar 2004

Send til: Lisbeth Høyem,
Leiraplassen 6, 7710 Sparbu

Innkommne resultater:
Blodspor 21/9-03: N S Vch Lorinis Bushido Washi **1pr.**

		Wenche Ulleberg	13 ja
		<i>Laila Nagel og Wenche Ulleberg valgt.</i>	
	Revisor for 1 år.	Ivar Christensen	22 ja
	Vararevisor for 1 år.	Line Laumann	22 ja
	Valgkomite for 1 år.	Frode Løvfall	22 ja
		Marianne Schønheyder	22 ja
		Petter Paulsen	18 ja 3 blank
	2 varamedlemmer til valgkomiteen for 1 år	Tom Hofslis	15 ja
		Mildrid Samstad Kjøbli	16 ja
		Hilde Schyttelvik	11 ja
		<i>Tom Hofslis og Mildrid Samstad Kjøbli valgt.</i>	

Vedtak: Styret fulltallig

7. UTDELING AV UTMERKELSER

Årets utstillingsshiba ble: KENZOKU NO GENKI
Pokal og diplom tildeles eier: Inger M Ingebrigtsen

Årets bruksshiba ble: FUMIKO AOKI
Pokal og diplom tildeles eier Harald Schjelderup.

Referenter: Nina Haraldsen /sign/ Laila Nagel /sign/

Underskrift av protokoll:

Christen Lang /sign/ Inger M Ingebrigtsen /sign/

Underskrevet original foreligger i klubbens protokoll.

VI GRATULERER

Fuyu (Glendalin Fuyu San)
Eier Christen Lang
BIS Veteran NKK Stavanger

Makka
Eier Lisbeth Høyem og Geir Aasheim
BIS Avlsklasse NKK Fredrikstad

"Årets utstillingsshiba 2003" Siste res: 25/10-03

Nr	Poeng	ant	Hund	Eier
1	49	5	Østbylias Edle Rosa På Ball	Kåre Svendsen
2	42	5	Nattfjærlen Chujitsu	Paul Walle
3	38	5	Soldoggen's Hokkyoku No Hoseki	Paul Walle
4	37	5	Kitano del Biagio	Kåre Svendsen
5	36	2	Stämmlocks Atarashii Honto	Helene Nordwall
6	35	5	Soldoggen's Musashimaru	Linda Tollefsen
7	30	5	Ak-inu-bas Kitaro no Kuro Shinju	L Høyem/G Aasheim
		30	Soldoggen's Kyocera	Paul Walle
9	29	4	Soldoggen's Li Ten-No Ototo	Ellinor Buchardt
10	25	3	Glendalin Burande	Christen Lang
11	25	4	Soldoggen's Beninesa	Paul Walle
12	23	4	Mjærumshøgda's Naganobu	Laila Nagel
13	18	2	Honto-No Zen-Ya	Helene Nordwall
		18	Zenmai av Enerhaugen	C Lang / S Nærland
15	18	3	Ran av Enerhaugen	C Lang/ S Nærland
16	18	4	Ak-inu-bas Daitan ni Akobo	Wenche Ulleberg
17	17	2	Kenzoku no Genki	Inger M Ingebrigtsen
18	16	2	Chiyomaru Av Enerhaugen	Einar Haavik
		16	Soldoggen's Chimpira	L Høyem/G Aasheim
20	15	1	Beni Bijin av Enerhaugen	Christen Lang
		15	Chieko av Enerhaugen	Christen Lang
22	14	2	Ak-inu-bas Daitan Futeki	Nina Haraldsen
23	14	3	Kenzoku no Hikari Hoshi	Inger L Mandryck
		14	Ramnfløyas Kita no Otenba	Bente Kittelsen
25	12	2	Ak-Inu-Bas Shiro Saki	Dan Ove Tuven
		12	Pei Fang Takarai	Wenche Johansen
27	11	2	Gensui av Enerhaugen	Åke Roseth
		11	Soldoggen's Mini-Meta	Tom Hofslid
		11	Østbylias Glæe Raya	Sissel Skjellbred
30	10	2	Yamamoto	Trine Lausund
		10	Østbylias Edle Aya	Christen Lang
32	9	1	Chiharu av Enerhaugen	Christen Lang
33	9	2	Kleivane's Ka-Ta Zhuni	May M Brun
34	8	1	Haguro No Beniwaka Go Chuuou Haguro	Birgit Hillerby
35	8	2	An-An's Chisana Hana	M Pedersen/ K Jensen

For å gjøre treningen litt lettere, brukes iblant samtidig medisinsk behandling. Både psykofarmaka og hormoner kan forsterke treningen. Men medisinene er bare en hjelp til å komme videre. Det er selve treningen som kan gi *varige* endringer i hundens atferd.

Mest effektivt er å forsøke å forebygge redsel for høye lyder. Det forutsetter at vi unngår situasjoner der risikoen vurderes som stor. Samtidig må vi passe på at hunden allerede som valp og unghund utsettes for lyder som er passe med hensyn til type, styrke og varighet. Særlig dersom vi merker at den er følsom, må det trenes mye i forebyggende hensyn. Også da kan det være lurt å bruke innspilte bånd til å trene innendørs under rolige forhold. Og likevel har vi ingen garanti...

Solvor Nærland

Østbylias Hælie Zorro, eier Samuel og Sissel Skjelbred, ser ut til å bli like flott som sin far, Kitano del Biagio

Bruk av klikker

Stoff hentet fra cecarogcaleb.com og kvistmyra hundeskole.tripod.com og er bearbejdet av Laila Nagel.

Klikkertrening er en treningsmetode som bruker positiv forsterkning og et markeringssignal i form av lyd fra en klikker.

Når man ser definisjonen, så skjønner man kanskje litt av grunne til at mange opplever klikkertrening som "vanskelig" og "alt for teoretisk". Det eksisterer heller ingen "offisiell" definisjon, og man vil kanskje oppleve at ulike instruktører definerer klikkertrening forskjellig.

Klikkertrening som metode har sitt utspring fra trening av delfiner. Det er umiddelbart lett å se dilemmaet som ligger i trening av delfiner: hele veien svømmer de fritt rundt nede i vannet, dermed er de utilgjengelige for korrigerer fra trener. På den annen side er det slett ikke vanskelig å belønne, trenerne begynte derfor å fokusere på å belønne ønsket atferd i håp om at delfinene skulle gjenta atferden. "Gal" atferd ble ignorert. For å markere den ønskelige atferden, blåste trenerne i en fløyte i det øyeblikk delfinen gjorde det de ønsket. Slik shapet de gradvis steg for steg fram riktig atferd.

Klikkeren er ingen magisk boks. Den er et verktøy som gjør deg i stand til å fortelle hunden nøyaktig og presist hva du belønner for. Husk: det er atferden du ønsker å fange opp med klikkeren, ikke sluttresultatet. For eksempel: vil vi klikke for "sit", så gi klikket i det hunden er i ferd med å sette seg, ikke etter at den har plassert baken godt ned i bakken.

Klikket skal gi en enkel beskjed til hunden "nå gjorde du riktig". Vær nøye med alltid å belønne etter er klikk. (Dette gjelder også om du kommer i skade for å klikke ved et uhell.)

Hunden lærer raskt å gjenta det den gjorde i det øyeblikket den hørte klikkelyden. Ved å klikke ulik atferd og små forandringer kan man "bygge opp" akkurat den atferden man ønsker.

Hunden må selv finne ut hva som utløste belønningen. Uten at man til stadighet korrigerer. Hunden får lov til å gjøre erfaringer ved å prøve og feile. Man får dermed en meget arbeidsvillig hund. Som arbeider med forståelse i ryggsekken og ikke på ren "kommando basis". Og som etter hvert vil komme til å tilby deg forskjellige typer atferd. Som igjen gjør det lettere for deg å belønne den atferden du ønsker.

Klikkertrening brukes kun sammen med andre positive treningsmetoder. Etter hvert som forskningen har gjort fremskritt har man også funnet ut hvor viktig det er å belønne til rett tid.

Klikkeren er naturlig konsekvent, rett og slett fordi klikket ALLTID betyr "nå gjorde du det riktig og får belønning". Fokuseringen for klikkertreningen er altså hele veien på å være konsekvent i forhold til det hunden gjør riktig.

Er ikke øvelsen bra nok? Greit nok. Avbryt, forsøk på ny, ingen krise.

Det er lett å se hvordan involvering av negativ forsterkning etter innlæring med positiv forsterkning helt grunnleggende medfører en endring i tankegangen for trener og hund. Når du trener inn med positiv forsterkning, så fokuserer du gjennomgående på "hva er rett" heller enn "hva er galt" du fokuserer på løsning, ikke problem. I det øyeblikket du involverer negativ forsterkning, så gjør du treningen vanskeligere for deg selv. Feil må korrigeres. Gjør hunden rett, så slipper den ubehag og får kanskje ros og belønning.

Med en slik forskjell i filosofi, så er det heller ikke rart at rådene man får fra klikkertrenerne og mer tradisjonelle instruktører er forskjellige. Melissa Alexander illustrere denne forskjellen med et godt eksempel: hvordan får hunden til ikke å hoppe på fremmede. Den tradisjonelle løsningen er å stoppe atferden gjennom straff. Du kan trække på labben, du kan plassere et kne i brystet på hunden når den hopper, eller du kan snu deg bort slik at hunden ikke får atferden den ønsker å oppnå gjennom hopping. Klikkertreneren møter spørsmålet "hvordan får jeg min til å slutte å hoppe på fremmede?", så vil han umiddelbart reise motspørsmål "hva ønsker du at hunden skal gjøre isteden? Klikkertreningen fokuserer altså på å trene inne en foretrukket adferd som blir belønnet, istedenfor å straffe en uønsket. Kanskje er svaret "Jeg ønsker at hunden skal sitte pent slik at den kan klappes". Flott for både eier og hund, eieren får et definert mål å trene inn, hunden får en definert adferd den kan gjøre i problemsituasjonen.

Klikkertrening er effektivt fordi:

Man lærer hunden at av klikkeren er et løfte om godbit eller en annen belønning. Det er ikke selve belønningen som er viktig men lyden av klikkeren på rett tidspunkt. Man bygger en bro mellom lyden og belønningen. Og da er det ikke så farlig at belønningen kommer sent. Klikke lyden har fortalt hunden at belønningen kommer. Klikkeren er mye raskere og mer presis enn den verbale rosen, godbiten eller leken. Det er lett å bruke på avstand, en klarer å belønne presis også med stor avstand til hunden. Klikkeren er lett å la gå fra person til person (der det er flere som trener samme hund). Innlæringen er mye raskere fordi klikkeren er så presis

KLIKKERLOVEN

Har hunden en lyte som gjør enkelte øvelser vanskelige?

Lag bare et klikk, dersom hunden er ekstra flink gi jackpot (flere godbiter)

Tren korte økter (5-10 min) og heller flere ganger om dagen

Bruk virkelige gode godbiter

Klikk mens atferden pågår. Belønn etterpå

Bruk IKKE klikkeren for å få hundens oppmerksomhet

Bruk IKKE klikkeren som oppmuntring eller startsignal

Tren en ting av gangen

Øk kravene gradvis. Hvis hunden ikke forstår gå tilbake til forrige stadiet.

Planlegg treningen. Lag en treningsplan

Bytt ikke trening mitt i øvelsen

Hvis ikke en metode vinner frem prøv en annen

Ikke vent på den ferdige øvelsen men klikk for små skritt i riktig retning

Mister du tålmodigheten, avslutt treningen og vent til du er i bedre humør

Avslutt i tide. Når hunden har gjort det bra

Sannsynligvis er det oftest ren uflaks og ulykkelige omstendigheter som til syvende og sist avgjør om en hund blir redd for spesielle lyder.

Assosiering og utvidelse av reaksjon

Kerstin Malm kommer også inn på at det skjer fysiologiske forandringer i kroppen når et individ utsettes for noe ubehagelig eller oppskakende. Det medfører at vedkommende har lett for å reagere på ting som hender like etterpå. Derfor bør vi unngå å gjøre hunden oppjaget når lyden forventes å komme. Vi bør ikke leke voldsomt med den samtidig som den utsettes for skudd eller andre høye lyder. Selv om den oppjagede tilstanden ikke er ubehagelig eller skremmende i seg selv, reagerer mange hunder kraftigere på en høy lyd da, enn de gjør i rolig og avslappet tilstand.

Ofte henger det igjen en effekt etter den skremmende hendelsen, noe som fører til at hunden reagerer kraftigere neste gang den opplever noe lignende. Det betyr at til og med lave lyder, og lyder fra lang avstand, kan utløse redsel. Hunden blir da mer og mer følsom for det som skremmer den, og kan etterhvert reagere også på noe som bare *ligner* det den er redd for.

En hund som opplever en lyd som ubehagelig, assosierer den ofte med ting som hender *samtidig* med selve lyden. Dette er egentlig en svært viktig beskyttelsesmekanisme, som for et vilt dyr betyr at det kan unngå faren. Men for våre hunder er det et alvorlig problem, fordi listen over ting de reagerer på kan utvides for hver episode. Da har vi virkelig en vond sirkel. Det kan tenkes at de hunder som er flinke til å assosiere, er mest utsatt for dette. I trening er ellers dyktighet til å assosiere en stor fordel.

Tiltak og behandling

Lydfølsomhet er uhyre vanskelig å behandle bort. I allefall krever det en nøyaktig og langsiktig treningsplan, og vi må være innstilt på å bruke mye tid på å gjennomføre den.

Dersom hunden reagerer på innspilt lyd fra kassett/CD, kan treningen foregå innendørs. Prinsippet er at lyden skal spilles med så lavt volum mens hunden er så avslappet eller sover, at den ikke reagerer. Lydvolumet økes seinere så sakte og gradvis at den ikke merker det, og ikke *begynner* å vise noen redsel. Går vi for fort fram, og hunden blir redd, må vi starte helt fra begynnelsen igjen.

Under treningsperioden må ikke hunden utsettes for det som den er redd for. Dersom vi har kommet et stykke på vei i treningen, og den plutselig opplever f.eks. nyttårsraketter og blir redd, må begynne forfra. (Det viser at treningen må starte lenge før nyttårshelgen).

Hunders reaksjon på skudd, smell og fyrverkeri

Av Solvor Nærland

Kerstin Malm, som er fil.dr. i etologi, behandler overnevnte tema over tre nummer av Svensk Hundsport (nr 10, 11 og 12/2002).

Hun sier at mer enn 40% av hundene i et utvalg viste redsel eller ubehag overfor lyd. Av disse var 10% blitt medisineret for sin redsel. Det som er aller mest skremmende for hunder, er *impulslyd* som ikke kan forutsees eller påvirkes. Dessuten er *varigheten* av stor betydning. Fyrverkeri skaper redsel hos mange hunder, særlig hvis det varer lenge.

Alle hunder kan bli redd for lyd

Malm mener at lydfølsomhet ikke kan avles bort. For det første vet man ikke nok om det. For det andre er det kanskje de kvikkeste hundene som reagerer mest, mens de litt mer dørske ikke bryr seg like mye. I andre sammenhenger ønsker vi oss kvikke, lett lærte hunder. For det tredje mener man at lydfølsomhet i seg selv er lite arvbær. Mye viktigere er påvirkning fra miljøet og hendelser i livet.

Vi kan aldri ta for gitt at en hund som virker helt uberørt overfor skudd og fyrverkeri, forblir det hele livet. Også hunder som er mentaltestet, kan plutselig begynne å reagere.

Hunder hører innenfor et mye bredere frekvensområde enn mennesker. De opplever virkelig hvor høy en impulslyd er, og det kan være direkte smertefullt for dem. Det finnes teorier om at impulslyd kan føre til øresus hos hunder. Det forklarer i såfall hvorfor noen individer blir så sensitive med alderen.

Hunder er dessuten i noen perioder mer følsomme enn ellers. Hvis vi har uflaks utsettes den akkurat i en slik periode for noe som starter problemet. Mange tisper er spesielt følsomme i perioden etter løpetid og når de har falsk drektighet. Den største gruppen som i et utvalg ble henvist til behandling på grunn av dette problemet, var tisper over fire år. Og med tanke på den økte sensitiviteten etter løpetid, er ikke det så rart. Jo flere løpetider eller perioder med falsk drektighet tispene har hatt, jo større er risikoen for at hun før eller siden har uflaks og utsettes for noe som starter reaksjonen. Dersom en hund ikke er helt frisk (f.eks. har problem med ørene eller har vondt), er den dessuten ekstra sensitiv. Likeså om den begynner å vise aldringsforandringer, eller om den rett og slett ikke er i humør. I tillegg til de moment som berøres i artiklene, er det kjent at de hormonendringene som fører til at hunder feller pels, fører til ekstra følsomhet.

Hvordan starte med klikkertrening

Lær hunden hva klikkeren betyr (betinge lyden)

Dette gjør du på følgende måte:

Lag lyden og gi hunden umiddelbart godbit/belønning

Gjenta ca 10 ganger

Så tar man pause et par minutter

Deretter klikker man 10 ganger til o.s.v. Gjør dette på forskjellige steder.

Når man har klikket ca 50 ganger og hunden tilfeldigvis snur

hodet vekk, klikker man. Dersom hunden snur seg for å se

etter godbiten er klikkeren innlært

Velg en enkel øvelse i starten

Start treningen i omgivelser der hunden har så få forstyrrelser som mulig

Gjenta til huden kan øvelsen (husk korte økter)Pausene skal være kjedelige

Varier miljø

Ved hver ny økt går du litt tilbake i treningen

Når hunden starter med å tilby atferden /øvelsen, setter du på kommando

Belønn bare når hunden tilbyr atferden på kommando. Dersom hunden gjør øvelsen uten kommando- ignorer.

Trapp ned på godbitene, øk ros og ta bort klikkeren.

Jeg vil anbefale å gå et klikker kurs, det er lett å gjøre feil i begynnelsen. Det er viktig at man lærer hvor rask og presis man skal bruke klikkeren. Klikker kan også meget godt brukes i utstillings sammenheng. Les for øvrig boken Click to Win av Karen Pryor. Boken er på engelsk, den er lett og grei å forstå. Det finnes mange bøker om bruk av klikker å få kjøpt. Allsidigheten til bruk av klikker er stor, det er ingen begrensning. Den kan brukes i agility, lydighet, utstilling, i bruk for å få bort uønsket adferd og hvis du bare vil lære hunden din noen triks. Klikker kan brukes på trening av mange forskjellige dyr ikke bare hunder, den er også brukt på høner og her må presisjonen være rask. Vi har vel alle sett hvor raske hønene er i sine bevegelser. Har du katt i huset? prøv gjerne på den.

Jeg bruker selv klikker på mine to shibaer Birk og Tobi.

Klikker er noe jeg kan anbefale, man slipper å bruke alle de verbale ordene som vi mennesker er flinke til å bruke, og som kan gjøre hunden forvirret.

Har noen spørsmål vedr. bruk av klikker ta gjerne kontakt.

LYKKE TIL MED TRENINGEN

SHIBAKALENDER 2003/2004

Flotte shibabilder i farger!
Plass til å notere hver dag!

Kalenderen bestilles fra Terje Ljosnes
Tlf 5532 4667 Epost rokvitt@online.no
Pris 225,- per stk inkl porto

STØTT KLUBBEN, KJØP KALENDER!

FLOTT JULEGAVETIPS!

VALPEKASSEN

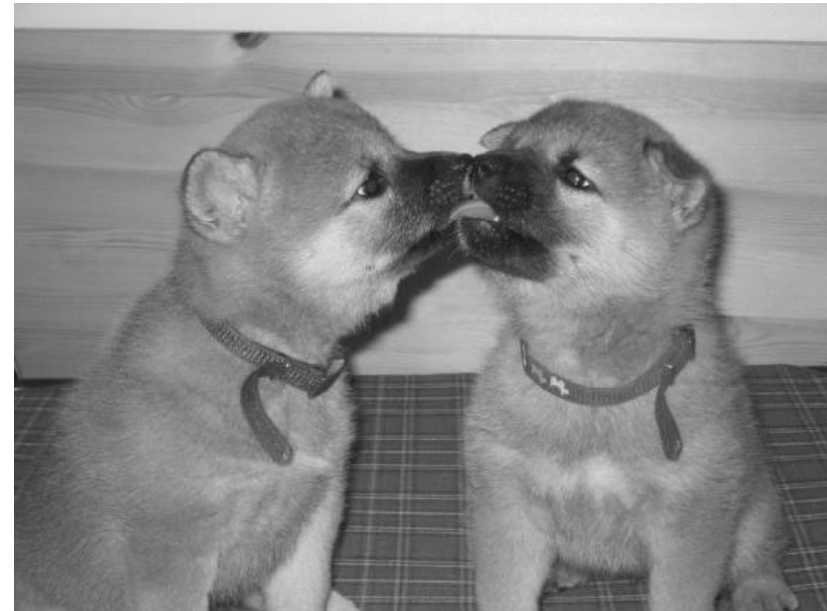

Foto Sissel Skjelbred

Disse valpene har flyttet til nye hjem,
men enda er det flere hjem ledige!
Gi valpeformidler beskjed om
planlagte paringer, så hun har noe å
formidle til interesserte!

Valpeformidler:
Inger Lise Mandryck
6118 8128
shiva@frisurf.no

21.08.2004	N Chow Chow Kl Agder/Østl Vest	Grimstad	02.08.2004
21.-22.08.2004	Rana Trekk- Og Brukshundklubb	Mo I Rana	23.07.2004
21.08.2004	Kl. For Større Selskaph. Raser	Oslo	21.07.2004
22.08.2004	Vefsn Hundeklubb	Mo i Rana	20.07.2004
22.08.2004	Norsk Pinscherklubb	Oslo	22.07.2004
28.08.2004	Vestvågøy Hundeklubb	Leknes	28.07.2004
28.08.2004	Trøndelag Selskaphundklubb	Trondheim	31.07.2004
29.08.2004	Vågan Hundeklubb	Leknes	29.07.2004
04.09.2004	Steinkjer Hundeklubb	Steinkjer	09.08.2004
04.-05.09.2004	Norsk Japansk Spisshund Klubb	Bjerkvik	04.08.2003
04.-05.09.2004	Narvik Trekk- Og Brukshundklubb	Bjerkvik	04.08.2004
05.09.2004	Gudbrandsdal Hundeklubb	Hundorp	09.08.2004
11.-12.09.2004	Norsk Kennel Klub	Stavanger	09.08.2004
18.09.2004	Norsk Lundehund Klubb	Hauger	22.08.2004
25.-26.09.2004	Bergens Selskaps- & Brukshundkl.	Bergen	21.08.2004
25.-26.09.2004	Hammerfest & Omegn Hundeklubb	Hammerfest	25.08.2004
25.09.2004	Norsk Grand Danois Klubb	Skedsmo	28.08.2004
26.09.2004	Norsk Dalmatiner Klubb	Skedsmo	26.08.2004
02.-03.10.2004	Norsk Kennel Klub	Fredrikstad	30.08.2004
23.10.2004	Tromsø Hundeklubb	Tromsø	25.09.2004
23.-24.10.2004	Norsk Kennel Klub	Tromsø	20.09.2004
31.10.2004	Norsk Rottweilerklubb	Skedsmo	01.10.2004
13.-14.11.2004	Kongsberg Hundeklubb	Kongsberg	11.10.2004
13.-14.11.2004	Orkdal Hundeklubb	Orklahallen	20.10.2004
19.-21.11.2004	Norsk Kennel Klub	Hamar	18.10.2004

HVA SPISER DU PÅ JULAFTEN?

FRA NETT:

Forfatter ukjent,
men likevel jeg tillater meg å dele den med dere alle ..

Vår taushet er ofte forbausende stor
når det gjelder å si et par rosende ord.
Men dreier det seg om litt skarp kritikk,
er vi desto raskere med en syrlig replikk.

Det er ille nok med en kjølig kritikk,
men verre kanskje med skeptiske blikk,
og alt det stygge som ikke blir sagt
ved hjelp av å si det med stum forakt

Nærtagenhet preger oss alle
uansett alder og utviklingstrinn.
for bakom det ofte litt harde skallet
finder man ofte et sårbart sinn.

De negatives enkle taktikk
er å dømme det gale med sur kritikk
mens de positive finner det viktig
å rose det som er rett og riktig

I stedet for stadig å øve kritikk
med mer-eller-mindre hell.
burde vi heller velge den skikk
å passe litt på oss selv.

Vi dømmer så lett de andre
med skarpe og kritiske blikk,
og glemmer alle de feiltrinn
og tabber vi selv begikk.

Vi små moralister er stadig i sving
med å dømme det gale de andre gjør,
men forsømmer dessverre den lille ting
å feie litt for vår egen dør.

Kennel Enerhaugen

Christen Lang

Sandviksveien 173, 5035 Bergen

tlf. 55 95 17 01/faks. 55 95 84 02

E-post: christen.lang@tiscali.no

<http://home.no/enerhaugen>

Ønsker alle Shibavenner
en riktig god jul
og alt godt i det nye året.

Hilsen Christen

Utstillinger 2004

Dato	Arrangør	Sted	Pmld. frist
17.-18.01.2004	Sandefjord Hundeklubb	Sandefjord	15.12.2003
08.02.2004	N Schn Bouv Klubb Oslo/Akershus	Skedsmo	08.01.2004
14.-15.02.2004	Ølen - Etne - Vindafjord	Ølen	17.01.2004
14.-15.02.2004	Norsk Boxerklubb	Ekeberg	24.01.2004
21.-22.02.2004	Norsk Kennel Klub	Bø i Telemark	19.01.2004
13.-14.03.2004	Nordhordland Hundeklubb	Bergen	20.02.2004
13.03.2004	Norsk Leonberger Klubb	Skedsmo	13.02.2004
14.03.2004	Norsk Berner Sennenhundklubb	Skedsmo	14.02.2004
27.-28.03.2004	Norsk Kennel Klub	Bergen	23.02.2004
03.-04.04.2004	Sør-Rogaland Brukshund-Klubb	Stavanger	27.03.2004
17.-18.04.2004	Norsk Kennel Klub	Narvik	15.03.2004
24.04.2004	N. Dobermann Klub Hed./Oppland	Stange	01.04.2004
25.04.2004	Førde Brukshundklubb	Førde/Naustdal	25.03.2004
25.04.2004	Norsk Rottweilerklubb	stange	01.04.2004
25.04.2004	Sundal Hundeklubb	Sunnalsøra	26.03.2004
08.-09.05.2004	Norsk Kennel Klub	Kristiansand	05.04.2004
22.-23.05.2004	Mo Hundeklubb	Mo I Rana	23.04.2003
22.-23.05.2004	Haugesund & Omegn Hundeklubb	Haugesund	23.04.2004
23.05.2004	Sunnmøre Hundeklubb	Ålesund	23.05.2004
29.-31.05.2004	Norsk Akita Klubb	Røros	30.04.2004
29.-31.05.2004	Norsk Shiba Klubb	Røros	30.04.2004
05.-06.06.2004	Tromsø Hundeklubb	Tromsø,	03.05.2004
05.06.2004	Norsk Welsh Corgi Klubb	Nes, Romerike	03.05.2004
06.06.2004	N. Dalmatiner Klubb Troms& Finnm	Tromsø	23.05.2004
06.06.2004	Nes Hundeklubb	Nes, Romerike	06.05.2004
12.-13.06.2004	Norsk Kennel Klub	Drammen	10.05.2004
19.06.2004	Kirkenes Og Omegn Hundeklubb	Kirkenes	20.05.2004
19.06.2004	Surnadal Og Rindal Hundeklubb	Oppdal	19.05.2004
20.06.2004	Oppdal Hundeklubb	Oppdal	22.05.2004
26.-27.06.2004	Norsk Kennel Klub	Trondheim	24.05.2004
03.07.2004	Norsk Japansk Spisshund Klubb	Halden	09.06.2003
04.07.2004	Norsk Japansk Spisshund Klubb	Halden	09.06.2003
31.07.2004	Norsk Terrier Klub	Nesbyen	27.06.2004
01.08.2004	Irsk Ulvehundklubb Norge	Nesbyen	27.06.2004
07.-08.08.2004	Norsk Kennel Klub Hed/Opp	Otta	15.07.2004
14.-15.08.2004	Norsk Kennel Klub	Oslo	12.08.2004

HELÅRSANNONSE 2004

OGSÅ FOR 2004 ER DET MULIG Å KJØPE
HELÅRSANNONSE I SHIB-A-VISA.

MAN FÅR DA ANNONSE I ALLE NUMMER AV BLADET
+ GRATIS ANNONSE I UTSTILLINGSKATALOGEN.

HELSEIDE: 300,-

ANNONSE BESTILLES VED Å BETALE TIL
NSK, TERJE LJOSNES, HANS HAUGES GT 1E, 5035
BERGEN

KTO 0540 11 87369 MERK "HELÅRSANNONSE"

ANNONSØR ER SELV ANSVARLIG FOR Å SENDE
MATERIELL TIL REDAKTØR INNEN GITTE FRISTER.

Bara Foto Geir Aasheim

Kjempebok om hunders atferd!

Av Solvor Nærland

Etologiboken av Ingrid Tapper (Bilda Förlag 2002)
er en svensk bok om hunders atferd.

Alt som kan hjelpe oss til å forstå hvorfor hunden vår gjør som den gjør, er spennende og viktig. All kunnskapen vi får presentert er ikke nødvendigvis ny for alle, men den settes inn i en sammenheng som gir oversikt og dermed ny innsikt. Gjennom hele boka gjøres det sammenligninger med tilsvarende atferd hos ulv og dingo, noe som bidrar til å belyse kunnskapen ytterligere.

Etologi, læren om dyrs atferd, er en relativt ny vitenskap. Riktignok forsket flere psykologer på dyrs atferd på 1800-tallet (eks Pavlov og Skinner), men bare i laboratorier. Østerrikeren Konrad Lorenz, derimot, studerte dyrenes normale atferd i deres naturlige livsmiljø. Han ble en banebryter, og regnes som etologiens far. Med Konrad Lorenz ble etologien i 1950 en egen vitenskap.

Ingrid Tapper, som selv er etolog, deler med oss en del av den kunnskapen som vitenskapen har avdekket når det gjelder hund, og også ulv. I fortsettelsen gjengir jeg deler av innholdet i boka. Jeg legger vekt på enkelte områder og poeng utfra egne, subjektive valg, ikke fordi de nødvendigvis er viktigere enn de som ikke er berørt.

Forfatteren hevder at hunden er en slags mildnet ulv, og viser til tester av avkom etter krysning mellom ulv og hund (hybrider). Ulvens atferd har stor gjennomslagskraft, og hybridene ligner i atferd og utseende ofte mer på ulvene enn på de hundene disse ble krysset med. Såkalte viltgener har utviklet seg gjennom lang tid, og dominerer ofte ved krysningsavl. Tillemningen har uansett ikke ført til forandringer i instinkthandlingene, selve grunnatferden. Det som er endret, er motivasjonen (og kanskje terskelverdien) for å utføre de instinkthandlinger som er med i atferdsrepertoaret.

Sanseorganene

Kunnskaper om hjernens oppbygning og funksjon beskrives, før forfatteren går videre til de forskjellige sanseorganene.

Om *synet* sier hun at hunder kan se med begge øynene samtidig, men ikke like skarpt som oss. De sidestilte øynene gjør at det er vanskeligere for hunder enn for oss å bedømme avstand. På andre siden har hunder en betydelig større vidvinkel enn det vi har, og det gjør det vanskelig å smyge seg inn på dem bakfra. Vidvinkelen kommer an på øynenes avstand fra hverandre, og plasseringen av dem. Den er derfor forskjellig for ulike raser.

Lengst bak i øyet finnes et reflekterende sjikt, som gjør at hunder så å si kan "gjenbruke" lyset. Det er derfor de ser bedre enn oss i mørket. Katter er ennå bedre til det, og deres øyne lyser ofte gult i mørket. Om vi fotograferer hunder og katter med blitz, blir derfor ofte hundens øyne røde og kattens gule.

Om *lukt*: Hunder som hilser på ukjente mennesker og hunder, vil gjerne lukte i skrittet.

Man vet ennå ikke hva de registrerer, men vanligvis gjør de det ikke på kjente. En teori er at det er i lymfekjertlene en stor del av den personlige lukten sitter. De lukter ikke i analregionen, som katter gjør, men under beinet.

En hann som lukter på en tisper, gjør det ofte i vaginalområdet. Der kan han fastslå hennes hormonelle status. De dufter hun avgir, er feromoner. Disse har med seksualitet å gjøre, og de utskilles i urinen. Iblant er urinen viktigere for hannen enn tispens selv. Dermed kan vi lure en løpetidstisper vekk fra innpåsletne hanner ved å overlate ham til tisseflekker. Mennesker utsondrer feromoner gjennom huden. Hunder kan avgjøre om vi er redde eller sinte ved hjelp av de feromoner huden vår skiller ut.

I tillegg til kjønnsorganene, har hunder to områder til på kroppen som avgir duft. Det ene er et sekret i analsexkene, som skal lette avføringen. Om hunden blir redd, slippes sekretet ut i en dusj. Andre hunder som kjenner lukten, vet at plassen er farlig, og blir sterkt påvirket. Det er noe å tenke på når hunder får tømt analkjertlene hos veterinær. Andre hunder som seinere kommer inn på samme undersøkelsesrom, kjenner lukten. Det kan forklare hvorfor noen hunder blir så redde hos veterinær, selv om de aldri har opplevd noe vondt der. Det andre duftområdet er en kjertel midt på halen, som man vet lite om betydningen av. Pelsen er blankere der, og området ser ofte ut som en V.

Hvorfor spiser de luktfølsomme hundene avføring? Etologen Lars Fält har gitt denne forklaringen: Avføringen består av mye forskjellig. Bakteriene som bryter ned maten, gir en lukt som for oss er ekkel. Og med vår begrensede luktesans, kjenner vi ikke noe mer. Men hunder kan analysere. Visst lukter det litt forråtnelsesbakterier. Dessuten lukter det kjøtt og erter og poteter, og alt det som mennesket har spist. Bra for en hund, som ikke kan fordøye grønnsaker selv. For ikke å snakke om hestelort. Der finnes den energirike havren, allerede delvis fordøyd, og derfor tilgjengelig for hunden.

Kommunikasjon

For å lære kroppsspråket til sin egen hund, anbefaler Tapper å gjøre som en etolog: Slipp hunden fri. Sett deg på en stein og se. Ikke tolk eller analyser, bare observer. Når vi kjenner hunden, ser vi på hele dens uttrykk hva den mener. Ser vi bare på ørestilling eller munnviker eller haleføring isolert, kan det føre til misforståelser. Vi må se på hele hunden i sammenheng.

Ulver hilser ytterst sjelden på fremmede ulver. Det har sine grunner. Nest etter menneskejegere, er den vanligste dødsårsak for ulv å bli drept av fremmede ulver. Det er ikke enkelt for tamhundene heller, og det er derfor hilsingen er så ritualisert. Vi bør absolutt ikke forvente at vår voksne hund skal hilse på alle hunder den møter, men heller avlede det hele i stillhet.

Slagsmål innenfor ulver og dingoers egne grupper er ytterst sjelden, det forekommer egentlig bare under parringssesongen. En flokkleder blant ulv og dingo er den som slåss minst, det er de i mellomstilling som slåss.

Parringsatferd og valpeutvikling

Ulver er monogame. De har en partner, og disse to utvikler et livslangt forhold. Det er ikke fordi de bare velger hverandre (hver av dem kan parre seg med andre om de får

Om du har to hunden og den yngre hunden har begynt passivt å utfordre den eldre hunden, den eldre hunden snerrer til den yngre og for det meste av tiden så viker den yngre hunden for den eldre. Den eldre hunden er større, sterkere frisk, og ikke så veldig mye eldre. Da skal du forsterke den eldre hunden

Når den eldre hunden blir truet av den yngre, den eldre hunden er svakere enn den yngre og den yngre hunden også er større. Forsterk den yngre hunden.

Den yngre hunden aktivt utfordrer den eldre hunden og den eldre blir veldig aggressiv. Den eldre hunden kjemper tilbake og den yngre tar utfordringen. Den eldre hunden er mye eldre, giftisk og hundene har omtrent lik størrelse. Forsterk den yngre hunden.

Om en av hundene kommer med en utfordring og den andre hunden ikke tar utfordringen. Utfordreren blir mer og mer voldsom, men den andre hunden fortsetter å ikke ta utfordringen. Om utfordreren sist gang sto over den andre hunden, som lå på ryggen, og deretter gikk etter strupen på den (for å drepe). *Vær veldig oppmerksom:*

Dette er et problem-scenari. Forsterk den hunden som ble utfordret. Det kan virke veldig vanskelig, men om du ikke kan gi den hunden noen status, kan den bli et offer og bli drept. Husk slike aggresjoner er ikke normale. *Ikke gå ut fra at hundene ikke vil skade hverandre.* De kan skade hverandre alvorlig eller ta livet av hverandre. Om den defensive hunden ikke klarer å holde på sin status, må du enten separere de, eller finne et nytt hjem til en av hundene. Om du velger å omplassere utfordreren, må den ikke komme i hjem som har eller vil få andre hunder.

Å forsterke den valgte hunden har aktive og passive komponenter. Først; separer dem slik som det står over, deretter gi den valgte hunden høyere status ved at den får mat først, får gå ut før den andre hunden, leker med den først, får en leke eller en godbit først osv. Du kan også ha den hunden i sengen eller på soverommet så lenge du er komfortabel med det.

Begge hundene trenger daglig oppmerksomhet alene sammen med deg. Den hunden som får privilegier skal få denne oppmerksomheten først, og den skal få det mens den andre hunden ser det. Om du går tur med begge hundene, pass på at den hunden som går først er den hunden som får privilegier, samtidig kan den også få løpe løs, mens den andre må gå i bånd.

kan hende at de velger å ta opp kampen med deg. Reaksjonen til hunden kan være frykt, smerte eller omdirigert aggresjon. Ingen av disse atferdene er gode, og du kan gjøre situasjonen verre.

Om mulig ikke bland deg inn i en hundekamp. Ofte så bli vi skadet selv om vi blander oss inn. Dette er ikke fordi hunden ønsker å skade deg, men fordi hundene ikke oppfatter forskjell på deg og motstanderen i kampens hete. Når hundene er sammen følg nøye med på hva de holder på med, det er mulig å se når en kamp er i anmarsj, pass på å ha et hjelpemiddel med deg, en jakke, teppe, kost, bøtte med vann m.m. som du kan bruke for å skille hundene. Når hundene er skolt fra hverandre begynner de ofte å roe litt ned og du kan fjerne den aggressive hunden. Om det ikke er små barn, andre dyr eller noen nervøse mennesker i huset eller tilstede kan du bruke en høy sterk lyd, dette kan avbryte kampen et øyeblikk, og du kan få til å skille dem fra hverandre. Husk at et dyr som er hardt skadet har smerter og er redd. En hund i en slik tilstand kan bite uten å mene det. Transporter slike hunder i et teppe, eller i et slakt bånd.

Sjekkliste

For hunder som bor sammen og som viser aggresjon mot hverandre, bør en ikke ha hundene sammen når du ikke er tilstede. For hunder som viser aggresjon mot fremmede hunder er dette ikke noe problem. Om du klarer å identifisere den aggressive hunden skal den hunden få et eget rom, egen hundegård eller få oppholde seg i bur når du ikke er tilstede. Buret bør ikke plasseres der hundene vanligvis får mat, f.eks. på kjøkkenet.

Om hunden reagerer på andre fremmede hunder bør du unngå møter med de til du har trent på vedlegg 1 og 2. (Øvelsen med Sitt og bli, og "Learn to earn") og du kan begynne på treningen av desensitisering av hunder som viser aggresjon mot andre.

Når du er på tur bruke gjerne en Halti slik at du har full kontroll på hunden. Møter dere en annen hund, ber du hunden sitte og ta kontakt med deg. Om hunden fortsetter å reagere ovenfor den andre hunden, gå vekk fra situasjonen så fort som mulig. Gi hunden bare en sjanse på å høre på deg. Gå så langt vekk at du får kontakt med hunden og be hunden sitte å ta kontakt.

Sett en bjelle med forskjellig lyd på hundene når dere er hjemme. Om de er løs sammen må du ha kontroll på dem. Lyden av bjellen vil fortelle deg om hundene er nærme hverandre og at det kan være fare for at en aggressive situasjon kan oppstå. Hundene kan få hilse på hverandre bare om du er tilstede og føler du har kontroll over situasjonen. Om du ikke har kontroll har du tre muligheter.

Ha en eller begge hundene i bur
Ha en hund bak en "barnegrind"
Ha hundene å band inne slik at de ikke kan komme i kontakt med hverandre.

Velg en rekkefølge å forsterke hundene på. Den hunden som vil være den naturlige "dominante" blant de skal få mange privilegier framfor den underlegne. Her er noen hint:

sjansen), men fordi alfatispen ikke tillater noen annen tisper å parre seg og alfahannen ikke tillater noen annen hann å gjøre det. Trolig er det derfor det er så mange slagsmål akkurat i parringssesongen. Rangstridigheter forekommer bare da. Det er ikke alfadyrene som deltar mest, men de neste på rekken.

Både hos ulv og hos dingo hender det iblant at andre tisper i gruppen får valper. Disse blir drept av alfatispen, enten alene eller sammen med en annen tisper. Den barnløse mora, som jo fortsatt har melk, hjelper til med diegiving av alfatispens valper. Sosiale hundedyr har et innebygd hjelpersystem. Det innebærer at tidligere unger som har blitt voksne, hjelper til med og tar ansvar for en stor del av oppfostringen av valpene. Det er hjelperne som tar hjem mat og spyr den opp, og det er særlig de som lærer ungene å jakte.

Studier av frittlevende tamhunder i USA og pariahunder i India viser et noe annet mønster. Disse hundene danner ikke større flokker. Ofte lever de alene, iblant i par med en av likt eller ulikt kjønn. En sjelden gang er de tre, og da alltid en mor med halv voksne unger.

Tispen i løpetid kan ha opptil fem hanner etter seg. Mens den dominerende hannen er opptatt med å slåss, eller utmattet etter en parring, hender det at hun parrer seg med en av de andre. Dermed får tisper valper med flere fedre, og det kan faktisk være en fordel. Hun kan jo ikke være sikker på at den mest dominerende har de beste genene. Men tisper er svært nøye på hvem hun velger. Hun har en eller ett par hanner hun foretrekker, og den prioriteringen holder seg hele livet. Hva hun ser hos de hun velger, vet man ikke. Det er ikke dominans som avgjør. Hun kan avvise den dominerende hannen, og om hun får mulighet parre seg med sin mindre dominerende partner.

Noen tisper er mindre populære, og til tross for at de oppvarter hannene på alle vis, er ikke hannene særlig interesserte. Hvorfor det er slik, vet man ikke. Men man vet at popularitet og upopularitet holder seg i løpetid etter løpetid.

Valpenes utvikling beskrives ganske inngående. Vi får bl.a. vite at nyfødte valper kjenner berøring på hodet, og at de kjenner lukt etter bare ett par dager. Studier viser dessuten at valper som har hardhendte mødre blir mer aggressive og vanskeligere å trene enn andre, og at de som har hatt alt for ettergivende mødre får vanskelig for å vise underkastelse i voksen alder.

Innlæring

Redsel vanskeliggjør eller hindrer innlæring på samme måte som andre sterke følelser. Det kommer av at en annen, overordnet del av hjernen overtar. Den delen sitter dypt inne i storehjernen, og kalles det limbiske systemet. Her finnes et litt spesielt område – amygdala, som sender alarm over hele hjernen. Det er svært vanskelig å lære en redd hund noe nytt.

At alle hunder kan svømme, er en myte. Men alle hunder med normal kroppsbygning kan lære seg å svømme. Som ved all annen innlæring, kreves visse forutsetninger. Hunden må være motivert, og den må være trygg. Om en valp kastes i vannet, blir den oftest så redd at den lærer seinere eller ikke i det hele tatt.

Læringsmåtene klassisk, instrumentell og operant betingning beskrives. Det samme gjør latent innlæring, pregning, sosialisering og imitasjon. Hunden lærer ved alle disse måtene. Derimot tror man at innlæring gjennom innsikt (aha-opplevelser) ikke skjer hos hund. Forfatteren framhever særlig instrumentell betingning (som er læring ved prøving og feiling) som en naturlig måte å lære på for den nysgjerrige og aktive hunden.

Ulvene lærer seg en mengde ulike jaktteknikker, som å jage småvilt alene og store dyr i større grupper. De lærer seg hvor det finnes spisbare røtter, hvor man plukker blåbær, hvilke insekter man kan spise og hvilke som er farlige, at man skal unngå padder, at en del gress er godt og mineralrikt, mens man kan spy av andre. Hvilke fugler det lønner seg å jakte på, og hvordan man gjør det på best måte, hvordan man knekker egg. De lærer seg hele sitt rike språk. Språket finnes riktignok innebygd som en modell i genene. Men for å utvikles, må det trenes sammen med andre ulver, voksne og kullsøsken. De lærer seg hvordan omgivelsene ser ut, hvor det er vann, hvor man kan gjemme seg, hvor utkiksplasser og soveplasser finnes. De skaffer seg et indre kart over omgivelsene, noe som gjør at de kan ta snarveier eller omveier etter behov. De lærer seg når og hvordan man forsvarer seg og når man bør unngå noe. De lærer helt sikkert mye mer enn dette. Det at evnen til å lære er så stor, er det som har gjort dem så framgangsrike. Etter mennesket, har ulvene helt til våre dager vært det mest framgangsrike pattedyret på jorden. Atferden tilpasser den ved å herme andre, og ved prøving og feiling. Ulven har dessuten tilpasset seg alle jordens naturområder og miljø ved å endre seg. Polarulver er hvite med pels som holder dem varme, med korte ører og lange, tykke haler. Ulver i ørkenområder har tynnere pels og store ører, som gjør at de kan kvitte seg med overskuddsvarme.

Emosjoner

I hundens hjerne er området som har med følelser å gjøre – det limbiske systemet – større i forhold til hjernebarken, enn hva det er hos oss. Vi kan, iallefall til en viss grad, styre følelsene våre med fornuft. Det kan ikke hunden. Den har ingen mulighet til å rasjonelt forklare hvorfor den føler som den gjør. Det som den kan velge i øyeblikket, er enten å undersøke, forsøke å skremme, eller å flykte fra det som skremte den.

Nettopp det at hunder oftere undersøker eller skremmer vekk det farlige, skiller den fra ulver, som i stedet flykter. Den forsiktighet ulven viser, er en av årsakene til dens framgang opp gjennom historien. Hunden er, med sin relative ureddhet, bedre tilpasset vårt mangesidede, menneskeskapte samfunn. En ulv som levde i en storby, ville – hver eneste dag- være redd og ulykkelig.

Å temme ulver og dingoer er ikke lett. Ulver i dyreparker må flaskedies fra tre døgnns levealder for at det i det hele tatt skal gå an å berøre dem i voksen alder. Om de skulle begi seg ut i skogen, ville de fort gjenopppta sin naturlige skyhet.

Redsel for håndtering og fastholding er vanlig hos hund, og slik redsel er mer utbredt i noen raser enn i andre. Dermed må den være arvelig. Valg av atferd blir enten flukt eller aggresjon/passivitet. Rolig håndtering fra tidlig alder kan delvis motvirke redselen, og mange valper blir vant til dette gjennom f.eks. tidlig utstillingstrening. Utstillinger fører dessuten til at altfor håndteringsredde dyr holdes utenfor avlen.

eller leketøy; hindring av den andre hundens adgang til maten, skyve seg fordi den andre for å komme seg ut gjennom en dør eller ut av en bil først, og posering i en rituelle stillinger hvor utfordreren nærmer seg den andre hundens skulder.

Utfordringer kan innebære stirring, lyd eller direkte aggresjon. Utfordringer starter ofte med stirring og øker til aggresjon. Det er viktig å behandle problemet med en gnag det oppstår. Jo lengre det får fortsette, jo verre blir hundens oppførsel.

Et liknende scenarium kan forekomme selv om den yngre hunden ikke utfordrer den eldre. I slike tilfeller begynner den eldre hunden føle forandringen i den yngre hunden og reagerer spontant. Alternativt prøver den yngre hunden ut noen atferder som utvikler seg med alderen (knuffing mot den andre hunden) og som ikke er aggressive, men hvis den eldre hunden oppfatter den yngre hunden som et alvorlig problem og kan den bli aggressiv.

Vanligvis svarer den hunden som blir utfordret på en av tre måter; (1) helt underdanig, viser den andre hunden at den ikke er interessert i å holde på en høyere rang. (Ruller over på rygg og urinerer, ser bort, lar den andre hunden være først på alt), (2) hunden svarer med å slåss, seier eller tap, utfallet aksepterer av begge hunder, eller (3) begge hunder ønsker status og begge er uvillige til å innrømme den andre status. I det siste tilfellet vil aggresjonen fortsetter og vil være forvirrende og farlig. I det andre tilfellet løser situasjonen seg, men fortsettelsen av situasjonen er enda muligvis farlig. De fleste atferdsmodifikasjoner for hunder med aggresjon mot andre hunder utløper fra situasjoner som den første.

Mye er skrevet om rang hos hunder og fastsetting av "alfa" hunden. Slike mønstereksempler stemmer vanligvis ikke i vanskelig tilfeller av aggresjon mot andre hunder fordi situasjonen ikke er så enkel. Aggresjon mot andre hunder er knyttet til status mellom hunder. Disse forholdene er ikke absolutte. De forandrer seg med alder og helsestatus. Etablering av slike forhold kan påvirkes av mennesker og hvordan disse oppfører seg i forhold til dyrene. Noen forhold gjelder bare adgang til mat og soveplasser. Fordi hundenes hierarkier, som menneskenes, ikke er lineære vil mengden av utvist aggresjon være avhengig av hvilke hunder som var hvor og når de var der. En hund som utfordrer en hund kan godt overse en annen hund i husholdningen som synes å oppføre seg på lik måte og er av samme alder og kjønn. Dette skyldes et de ikke opptrer likt, og det er i de små forskjellene vi finner årsakene til problemene.

Behandling

Behandling av aggresjon mot andre hunder fokuserer på innstilling og vedlikehold av en ny sosial rang. Generelt gis forsterking til hunden som best vedlikeholder sin sosiale status når denne bestrides i kamp. (Vanligvis, vil en yngre, større hund, som er i god fysisk god form være mer selvsikker). Fortrinnsbehandling eller oppmerksomhet forsterker den hunden som er høyere i rang. I en flokk der problemhunden (C) angriper en annen hund (A), men bare mildt knuffer på den tredje (B), vil hundene reagerer på all atferd som forsterkes i en lineær måte (A over B og C, B over C). Hvordan dette gjøres best er grunnlag for mange diskusjoner, men to viktige forholdsregler må tas: Aldri fysisk straff slike hunder. Når du velger å straffe økes hundenes stress, og det

Tisper

For tisper som ikke er steriliserte er situasjonen annerledes. Hormonelle sykluser utløser ikke aggresjon mellom tisper i samme grad som testosteron fremmer aggresjon mellom hannhunder; imidlertid, sier mange eiere at intakte tisper har humørforandringer før og under løpetiden. Mange tisper endrer appetitt og aktivitetsnivå i løpet av eller forut for løpetiden. Hvis det er små status relaterte problemer mellom tispene i husholdningen, kan de toppe seg i disse periodene. Om det er en intakt hannhund i huset, blir han meget interessert i den løpske tispene og kan på denne måten forstyrre den sosiale rekkefølgen. Det er gjort få detaljerte studier om sammenhengen mellom "kvinnelige" kjønnshormoner og aggresjon, men tilgjengelige studier antyder at "kvinnelige" hormoner ikke spiller en stor rolle i aggresjon mot andre hunder.

Både hannhunder og tisper holder seg friskere hvis de er steriliserte. Ikke bare får de færre smittsomme sykdommer og mindre kreft i de kjønnsorganene organene, og tisper, som steriliseres tidlig, har mindre forekomst av jursvulster. Videre kan streifing være fatalt for en hund. Ingen hund kan stille opp mot en bil, og i enkelte områder jages hunder bort fra privat eiendom med våpen. De fleste nabolag og byområder har lover og regler som forbyr hunder å streife fritt. Dette er sikrere for hunden og for mennesker.

Kjente hunder

Hunder som reagerer på ukjente hunder, gjør det vanligvis av to grunner; De er enten redde, eller de oppfatter, med eller uten grunn, den andre hunden som en sosial eller hierarkisk trussel. Hunder som frykter andre hunder kan være spontant redde eller de er redde fordi de har blitt angrepet. Disse problemene omtales i det "Øvelse for behandling av frykt atferd hos katter og hunder" og "Øvelse for hunder med frykt aggresjon". Hunder som reagerer som om det er en utfordring om sosial status, når det er ikke er det, viser uønsket og ukorrekt atferd. Om det er en utfordring (som sturring, stive bein, plassering av en pote på skulder, knurring, glefsing) av noe slag, kan en reaksjon være passende, men det er viktig å huske, at som for folk, gjelder mange regler for normal sosial oppførsel i hunder. Hvis hunden som kommer mot deg sturrer på din hund og din hund går ette den andre hundens strupe og nekker å slippe selv når den andre hunden gir seg og legger seg på rygg, oppfører hunden din seg upassende.

Den vanligste aggresjon mot andre hunder skjer innad i en flokk, og forekommer oftere mellom hunder av samme kjønn. Det er ikke uvanlig at to hunder kan levd sammen i 2 år før problemene oppstår. Disse problemene skyldes seg ikke "ukorrekt eller ufullstendig tidlig sosialisering" eller at noen har gjort noe mot hundene. Utviklingen av problemene reflekterer den indre forandringen som alle sosiale dyr erfarer når de kommer i den sosiale modningen. Det vanligste scenariet for aggresjon mot andre hunder innenfor en husholdning involverer den yngste hunden, som var grei da den var valp, men som etter den sosiale modningen utfordrer den eldre hunden.

Utfordringer til den andre hunden inkluderer å hindre adgang til en seng eller liggeplass; liggning på den andre hunden; stjeling av den andres kjekser, tyggepiner

Redsel for skudd og smell er vanskelig å forstå. At det finnes en arvelighetsfaktor er udiskutabelt, ellers ville det ikke vært vanligere i noen raser enn i andre. Hos ville dyr har ikke skuddredsel rukket å utvikle seg i den korte tiden vi har hatt våpen. I hundens ulvegenger finnes den altså ikke. At mennesket bevisst skulle ha valgt ut skuddredde hunder til avl, er usannsynlig. Det kan ha oppstått en mutasjon som er spesifikk for hunder. En annen forklaring kan være at selve øret oftere er utsatt for småinfeksjoner eller betennelser hos visse raser enn hos andre. Om øret er oppsvulmet, kan en høy lyd gjøre direkte vondt, og det kan skape en ervervet redsel for skudd.

En erfaring som er gjort på Hundskolan i Sollefteå, er at redsel for skudd ofte først opptrer i 2-2,5 års alderen. Det kan bety at det er en modningsatferd, dvs at en viss mental utvikling må ha skjedd før atferden viser seg.

Uansett årsak, kan vi til en viss grad styre skuddredsel gjennom avl. Dette viser ureddhet for skudd hos de fleste schæfere. Å være skuddredd er en lidelse for den enkelte hunden, og dessverre er det lite som kan hjelpe den annet enn at vi beskytter den mot raketter og smell så godt vi kan. I verste fall får vi gripe til beroligende tabletter. Kan vi unngå dette gjennom avlsarbeid, bør vi gjøre det.

Om aggresjoner:

De forskjellige aggresjonsformer beskrives. En av disse er den såkalte dominansaggresjon. Problemet viser seg ved at hunden ikke lar seg stelle, ikke aksepterer at eieren tar mat ifra den eller skyver den ned fra sofaen etc. Begynner hunden å utfordre deg, så bruk for all del hjernen, sier Tapper. Ikke sloss med den. Husk at alfadyrene i en ulveflokk og i en dingoflokk ytterst sjelden slåss. Eierne som slåss med hunden sin, oppfattes som usikre. De blir sett på som flokkmedlemmer av omtrent samme rang som hunden selv. Dermed ikke sagt at ikke hunden trenger en tilrettevisning iblant – spesielt første gangen den forsøker å ta kommandoen. Egentlig er det den eneste gangen man kan gjøre det med hell. Forfatteren har noen forslag til andre måter å møte en utfordrende hund på.

Hannhundsaggresjon er velkjent. Men også tisper kan iblant slåss, særlig før og under løpetider. Hverken ulvetisper eller dingotisper tillater noen annen tisper å parre seg, og om tispene har en dominerende framferd, kan hun slåss når hormonene blomstrer. De fleste tisper har ingen større problem med å omgå andre tisper. Men de som har det, skal man ta på alvor. Tisper som virkelig slåss, kan skade hverandre skikkelig. Det forekommer iblant også slagsmål mellom hanner og tisper. Det kan gjelde en ressurs (som mat), eller det kan skje mens tispene er i løpetid, men uten å være i høylyd. Man har sett at tisper kan voldtas, parres mot sin vilje, og de forsvarer sin dyd så godt de kan.

Andre områder

Forfatteren beskriver emner som stress, gruppelev, jakt, arvelige variasjoner og vennskap. Vedrørende arvelige variasjoner, nevnes en artig kuriositet: Man har ikke funnet noen forklaring på hvorfor hunder ruller seg i illeluktende ting. Kanskje kan man finne den hos bjørnen, som (overraskende for meg) er hundedyrenes nærmeste slektning evolusjonært sett. Bjørnemamma gjør nettopp det når hun har funnet noe føde som hun ikke kan bære med seg hjem. Hun ruller seg i det på presis samme måte som hunder gjør. Når hun kommer hjem, lukter ungene på halsen hennes, og

deretter følger de baksporet hennes til fødekilden. Kan det tenkes at denne atferden opprinnelig hadde en felles funksjon hos hund og bjørn?

Når det gjelder vennskap, minner forfatteren om at ulver og dingoes som befinner seg lavest på rangstigen i flokken, deltar i jakt og i gruppeliv uten å behøve å kripe omkring som tiggere. De har samme rett som alle andre til et godt liv. Det eneste de ikke får lov til, er å parre seg og å sette seg ut over alfadyrenes krav. Men alfadyrene kan ikke kreve hva som helst. Det finnes eksempler på at de har gitt seg fordi de har flertallet mot seg.

Til slutt beskrives de ville hundedyrene som finnes i dag, og som har store likheter seg imellom og med tamhunder. Eks på disse er fjellrev, sjakaler, coyoter (prærieulv), gråulv og andre ulver (man mener at de japanske hundene stammer fra tibetansk ulv), dingoes, rev og mange jeg aldri før har hørt om.

Avslutning

Vi får presentert nyere kunnskap om atferd hos hund, ulv og dingo, og det viser seg at ikke alt er slik vi har trodd. Bl.a. stemmer det ikke at alfadyrene bare parrer seg med hverandre. Det er heller ikke slik at tisper blant frittlevende tamhunder parrer seg med hvilken hannhund som helst, og det er interessant at hun ikke nødvendigvis velger den mest dominante. Det er slett ikke slik at lederdyrene pleier å tukte sine undersåtter til lydighet. Tvertimot, oftest er det usikre individer eller individer med omtrent samme rang, som slåss. Alfadyrene trenger ikke minne om hvem som er leder ved å herse, de bare er det.

Selv har jeg stor sans for at forfatteren også forsøker å forstå handlinger som det ennå ikke er funnet sikre svar på, som dette at hunder spiser og ruller seg i avføring.

I stedet for å skrive en vanlig bokanmeldelse, har jeg ønsket å dele bokopplevelser. Jeg har likevel bare gjengitt glimt fra boka, som beskriver mye mer enn det jeg har berørt. Folk anbefales herved å lese den selv. Boka kan bestilles fra www.canis.no

Solvor Nærland

AGGRESJON MELLOM HUNDER

Av Gry Løberg

(Utdrag fra Karen Overall's bok
Clinical Behavioural Medicine for Small Animals
oversatt av Manimal)

Aggresjon mot andre hunder kan utarte seg veldig ulikt fra hund til hund, men den opptrer vanligvis fra 1 og 3 års alder og ses oftere mellom hunder av samme kjønn. Dette fordi aggresjon mot andre hunder vanligvis skyldes forhold som angår sosial status og kontroll, forhold som avgjøres når hunden når sosial modenhet (vanligvis i perioden 18 til 36 måneder). Aggresjon mot andre hunder forekommer både mellom ukjente hunder og mellom hunder som kjenner hverandre. I sistnevnte tilfeller innledes det ofte av en ung hund som blir sosialt moden eller ved at den eldre hunden som oppfatter endringer i den yngres status.

Meget få hunder er aggressive mot andre hunder fordi de aldri lært hvordan de skal omgås dem da de var unge. Valper har hierarki innenfor kullet, og denne sosiale rekkefølgen vedlikeholdes både av en dominant oppførsel (holdning, lyd og småbiting) og ved aktiv og passiv respekt for de andre valpene (rulling over på ryggen og urinering eller ved å se bort). De få studiene som er gjort på dette emnet viser at valpehierarkier ikke har noen direkte sammenheng med den statusen dyrene får etter at de har oppnådd sosial modenhet. Derfor kan de ikke knyttes til aggresjoner mot andre hunder som skyldes sosial status. Det er mulig, men sannsynligvis sjelden, at hunder som aldri ser andre hunder mens de er valper har problemer med å forholde seg til andre hunder; disse problemene er imidlertid ofte knyttet til frykt, se "*Øvelse for behandling av frykt hos katter og hunder*" og "*Øvelse for hunder med fryktagresjon*"! Majoriteten av hunder som viser aggresjon mot andre hunder har et problem med sin sosiale status og ikke hatt noen negative opplevelser som valper.

Hannhunder

Aggresjon mot andre hunder er ikke knyttet til seksuell modenhet (tilnærmet 6 til 9 måneder av alder), selv om testosteron spiller inn i aggresjon mot andre hunder. Testosteron, det mannlige kjønnshormonet som minker veldig ved kastrering (fjerningen av testiklene), stimulerer hunders streifing og urinmarkering. Disse atferdene påvirker forholdet til andre hunder, noe som øker sjansene for en konflikt om status eller rang mellom to hunder som ikke lever i den samme husholdningen.

Testosteron senker også terskelen for slåssing: Intakte hannhunder (ikke-kastrerte) reagerer raskt, blir mer opphisset, og tar lengre tid å berolige. Kastrering minker markant streifing, urinmarkering, og slåssing mellom hunder og reduserer frekvensen av disse atferdene hos ca 60% av alle hunder med slike problemer. Det er viktig huske at all oppførsel også består av innlærte komponenter. Selv om et hormon fremmer en spesiell aggresjon, vil ikke reduseringen av hormonet fjerne atferden. Om en hund utfører en atferd lenge (f.eks. i flere år), lærer hunden atferdsmønstret og de tilhørende responser. Hvis man så fjerner hormonene som utløser den responsen, vil man ikke se noen effekt på den lærte komponenten. Det er en oppgave for atferdsmodifikasjon.

Kristin Bugge Moe fra Brønnøysund. Hun ville gjerne bli regnet som trønder når det gjelder treff, da det ofte er kortere å kjøre ned til Trøndelag enn til aktiviteter i Nord-Norge.

Hun fikk derfor invitasjon til Trøndetræff og kom nedover med datteren og hunden på lørdag. Etter en overnatting var de klar for sitt første shibatreff.

Som vanlig forgår det meste i fri dressur. Det er like spennende hver gang, å se hvordan hundene løper rundt, hilser og leker. Og noen må jo måle litt krefter...

Det som er fint er at hundene får treffe nye mennesker, både store og små. Og som dere ser, er det flere som har lært at "ei hånd i lomma, er fort fylt med noe godt!"....

For oss tobeinte er dette en flott anledning til å utveksle erfaringer og historier. Gode råd får man også hvis man spør!

Det viser at det er flere som ønsker å drive med sporttrening, så til neste år skal vi organisere oss og trene sammen!

Neste Trøndertræff blir i løpet av vinteren/våren!

Foto av Sissel Skjelbred

Tobias i vogna synes Kitano og Rosa gjør en god jobb!

GOD
JUL
OG
GODT
NYTT
ÅR!

Shiba, den allsidige rasen!

Vi bruker våre hunder til
Trekking, lydighet, blodspor
og utstilling.

Se også artikkel om
fuglehunden Tingeling!

Samtidig er dette en flott
Familiehund!

Besøk oss på <http://k-svends.hos.online.no>

Nærhet - et "ladet" begrep

Av Anders Hallgren..
Sakset fra boka "Hundens gyllene regler"
-Del 2 -

Nærhet er et "ladet" begrep for hunden. Jo nærmere to motstandere kommer hverandre, desto tydeligere og mer intense blir kroppssignalene deres. På noen meters hold nøyer de seg med halereisning og bevegelse med stive bein. Ved litt kortere avstand rettes ørene framover, munnvikene skyves framover og nakken trekkes litt bakover. Enda nærmere vil bevegelsene bli stive og avventende. Kanskje står de nå bare noen meter fra hverandre. Forsiktig knurring kan nå høres og halene blir stående i en høy og truende stilling.

Dersom avstanden minker ytterligere vil haka trekkes ned mot brystet. Blikket blir stirrende og pupillene vider seg ut. Enda nærmere - leppene rynkes. De er nå bare noen desimeter fra hverandre. Nå er kroppene så stive at bare små, forsiktede og langsomme bevegelser er synlige. En rask bevegelse eller kroppskontakt i en slik situasjon og de hele vil eksplodere i et slagsmål.

Nærhet er mao. et innholdsrikt og ladet begrep. Dette utnyttes av hundene når de skal vise dominans. En hund kan, for å provosere fram et slagsmål, presse seg mot en annen motstander. Enten ved å legge hodet på ryggen til den andre, eller hoppe opp for å "ri". Dette er ikke noe seksuelt, men kun provokasjon.

Også når hunden skal invitere hverandre til lek, kan de utnytte nærhet og kroppskontakt. For på en tydelig måte å demonstrere fredelige hensikter - støter de ofte til den de vil leke med, med bakparten. De vender bokstavelig talt den "fredelige siden" til.

Av stor betydning

Nærhet er et så viktig begrep at de fleste hundene reagerer når de ser to andre hunder stå anspent og nære hverandre. De synes å oppfatte trusselen i den nære kontakten mellom de to andre. En hund med høyere rang kan da ofte gå imellom de to som utfordrer hverandre.

At avstand i utfordrende situasjoner har så stor betydning er noe vi mennesker ofte ikke tenker på - til tross for at de samme forhold gjelder for oss. Man kan bare se på to personer som truer hverandre. Er de selvsikre går de gjerne nærmere. Vi har også en viss "artsbestemt" avstand. Denne er på ca. 60 cm. fra personen vi møter. Dette formidler et taust budskap om at man ikke har til hensikt å bli voldsom.

Vi kan se en redusering av avstanden hos både mennesker og dyr i forbindelse med visse former for atferd som ikke er aggressiv - f.eks. kroppsspleie og "oppvartingsatferd". I slike situasjoner vil man også få en del underkastelsessignaler i tillegg. Hos hunder kan dette f.eks. være at ørene strykes bakover og hodet løftes - slik at nesen peker litt oppover. Vanligvis senkes også halen.

Trøndertræff september 2003

Av Lisbeth Høyem

Træff på Fossem er noe av det beste som finnes! Vi er utrolig heldige som har et slikt sted å møtes på, med så hjelpsomt og trivelig vertsskap. Det er aldri nei å høre når vi spør om vi kan få komme med våre hunder for en dag med løssluppen uorden og masse prat. Karen stiller opp, lager kaffe og servering. Tusen hjertelig takk, Karen, for din innsats!

Årets høsttreff ble flyttet til 12. oktober siden mange tisper hadde løpetid på "Steinkjerhelga" i september. Og til dette treffet samlet vi 17 hunder! Og aldri har vi hatt med så mange black&tan, det var 5 stykker tilstede.

De fleste treffdeltakerne samlet, i alle fall for en liten stund.. Foto Sissel Skjelbred

Det er mange shibaieiere i Trøndelag, og det er moro når vi klarer å samle så mange. Men det passer jo aldri for alle, så til de som ikke kunne komme nå, sier vi bare; Det blir nytt treff i vinter!

Etter tidligere treff med rapporter i Shib-a-visa, hadde vi fått henvendelse fra

PROGRAM

Lørdag 24. januar

08.00 Registrering

09.00 Åpning av seminaret

Innledning: Samfunn, etikk og dyrevelferd

Fra ulv til hund og tilbake

Problemer rundt "ulvehybrider"

Reflekser, signaler og atferd hos spedvalper

Miljøtrening og sosialisering

Farlige hunder – hvor farlige er de?

Sunnhet i rasestandarden

Personlighetsdimensjoner – raser og arv

Kjæledyr – kilde til trivsel og helse

16.15 Avslutning

Eivind Mjærum

Torill Malmstrøm

Runar Næss

Astrid Indrebø

Runar Næss

Wenche Eikeseth

Kenth Svartberg

Bjarne Bråstad

Søndag 25. januar

09.00 Kommunikasjon og forståelse

- grunnlaget for et verdig hundehold

Fra lederskap til lederrolle

Organisasjonen NKK – Avl, helse og det internasjonale samarbeidet

Arv, sunnhet og forskning – før og nå

Foring, veksthastighet og skjelettsykdom
–rapport fra skjelettprosjektet

Arvelige øyesykdommer

Nasjonalt og internasjonalt arbeid og samarbeid

DNA-tester Fremtidsrettet avlsarbeid

Atferd og genetik

Helse i hverdagen: Sunn konstruksjon – grunnlaget for sunn funksjon

Geir Ottesen

Kristin Meitz Bru og
Silje Kittelsen

Øystein Eikeseth

Jorunn Grøndalen

Cathrine Trangerud

Ellen Bjerkås

Renate G Nydal

Renate G Nydal

Astrid Indrebø

17.00 Avslutning – utdeling av kursbevis

Eivind Mjærum

Vi kan f.eks. se dette når man koser med sin egen hund og har nærkontakt. Hvor mange har ikke da opplevd at hunden plutselig snur baken til oss? Hunden ønsker ikke en konflikt og snur derfor sin "fredelige side" mot oss.

Kunnskap om "den ladede nærhet" er svært viktig. Den kan nemlig forklare en del reaksjoner som hundene viser oss i det daglige - og ikke minst lærer vi oss til å se opp for visse reaksjoner.

Å bli omfavnet

Spesielt barn uttrykker vanligvis sin kjærlighet gjennom omfavnelse. Mange hunder lærer seg å akseptere dette, men en del sier ifra med en gang. På hundespråket kan dette bety en trussel. Hunden ser ikke noen underkastelsessignaler hos det lille barnet som kommer fram mot den. En plutselig omfavnelse kan dermed oppfattes som en utfordring til strid. Hunden kjenner jo reglene om nærhet og kroppskontakt.

I slike situasjoner hender det at hunden knurrer og napper. En fortvilet hundeeier og sinte foreldre blir ofte resultatet. Her kan vi verken legge skylden på hunden eller barnet. Det er ingen som har feil. Omgangsformene hos menneske og hund er ulike - det er alt.

Vi må derfor lære alle barn at de ikke skal omfavne/ta rundt hunder. Vi må også lære hunder ikke å bite dersom et barn tilfeldigvis tar nærkontakt med hunden.

Når familiemedlemmer omfavner hverandre

Mor og far står på gulvet og tar omkring hverandre. Kanskje har det blitt lite av den varen de siste årene. Husets hund har i hvert fall ikke sett dette tidligere, men nå ser han det. Den skynder seg dit, piper urolig, sirkler rundt dem og krafser på bena deres. Far ser på hunden og sier litt spydig: "He, he, he - se hvor sjalu han er." Men det er kanskje ikke dette hunden vil uttrykke. Den ser hvor mor og far har avansert tett inntil hverandre. De står jo helt steile og tar omkring hverandre på en truende måte. Når som helst kan slagsmålet mellom de to bryte ut. Hva prøver så hunden å oppnå med sin atferd? Jo, den forsøker å skille dem før noe galt skjer.

Noe å huske på

* Lær barna at de ikke skal omfavne ukjente hunder

* Hold ikke fast din egen hund for nære en annen hund dersom de ikke liker hverandre

* Hold avstand til andre hunder - f.eks. under dressurtrening - så blir hunden din roligere.

De beste ønsker for julen
Og det nye året
Med hilsen fra

Kennel Willemo

Kennel
Mjærumhøgda

Kennel Habagou

Trøndertreff

Dette er et seminar du ikke vil gå glipp av! Her er det mye å lære både for nybegynnere og dere med lang erfaring inne ulike deler av hundesporten. Om du har jakthund eller brukshund, driver med lydighet, agility eller bruksarbeid, om du er oppdretter eller "bare" en helt vanlig hundeeier – vi vet at dette vil bli et interessant og lærerikt seminar for dere alle!

Vi er også stolte av å kunne presentere stedet for seminaret: Edderkoppen Teater i Oslo sentrum – Oslos nyeste teaterscene! Enkel tilgang med offentlig kommunikasjon

Dersom du ønsker å overnatte, tilbyr Scandic Edderkoppen overnatting til seminarpris: Kr 690 pr natt for enkeltrom (inkl frokost) Kr 890 pr natt pr rom for dobbeltrom (inkl frokost) Bestilling av overnatting gjør du på telefon 23 15 56 00 eller e-mail konferanse@scandic-hotels.com – oppgi kode KEN230104

Scandic samarbeider med NSB, og kan tilby 20% rabatt på togbilletter i forbindelse med seminaret. Rabattbevis kan bestilles på konferanse@scandic-hotels.com

Prisen for deltagelse på seminaret har vi valgt å sette svært lavt: kr 950! Lunsj begge dager i teaterets foajé og Restaurant Juster er inkludert i seminarprisen

Påmelding og betaling kan du gjøre på www.nkk.no eller til Norsk Kennel Klub, postboks 163 Bryn, 0611 Oslo. Giro: 1600 40 39983 – angi på giroen hva betalingen gjelder. Påmeldingen er bindende, og påmeldings- og betalingsfristen er 1. desember.

Vel møtt til uforglemmelige seminardager på hovedstadens nyeste teaterscene!

Wenche Ulleberg

Inger M. Ingebrigtsen

Laila Nagel

Fam Tuven

Vi ønsker dere alle
GOD JUL
OG
GODT NYTT ÅR!

Alternativ behandling av øreproblemer?

Artikkelen om beskriver "thornit powder", en alternativ måte å behandle øreproblemer på i stedet for all den antibiotikaen som mange av oss må til med igjen og igjen....

EAR PROBLEMS

Ear problems are very common in dogs, and we constantly hear of dogs that have suffered for months or even years, with constant visits to the vet. In the vast majority of cases the vet sells the client antibiotics which may initially clear up the current infection, but the symptoms sooner or later return. Many dogs are treated time and time again, sometimes being anaesthetised for the ears to be cleaned out, and eventually the vet recommends an operation. Sounds familiar?

A number of years ago my Bearded Collie, Polly, had a bad ear problem. I faithfully followed the vets instructions for five months; cleaning and treating her ear twice a day. After five months and over £70 her ear was a lot worse, and I was very worried. A friend recommended a small bottle of powder called Thornit, and so I gave it a try. After FIVE DAYS her ear was completely clear, and it has never returned. Since then I have sold and recommended Thornit to hundreds of people, and it has done the same for almost all of them.

The vast majority of ear problems are due to ear mite deep in the ear canal. The ear reacts by producing more wax, which then becomes brown and smelly. In some cases this progresses to a wet stinking mess, discharging globs of pus - this is what Polly had! The wax becomes infected by bacteria and yeasts, and it is this secondary infection that the vets are treating. Thornit is an old-fashioned 'canker' powder which has been used for many years because it actually works; killing the mite and so removing the cause of the infection. When antibiotics were discovered most of these old-fashioned remedies were discarded, but antibiotics will not kill mite. Thornit is perfectly safe, and is also recommended for ear mite in cats and rabbits.

USING THORNIT POWDER: Try to lie your dog on its side, giving plenty of love until it is relaxed. Scoop up some powder (the handle of a teaspoon is often the right shape for this) and gently tip it into the ear canal. You may gently massage it in from the outside. Apply twice a day, and you should see a difference in just a few days. Use a cotton bud to clean the ear flap,

as the powder will loosen the wax and it will work its way up the ear. The ear should be pink and clean in about five days - if not you are probably not using enough powder. After this, you can put a small amount of powder into the ears on a regular basis when grooming, or at the first sign of brown wax - or the tell-tale smell!

If your dog has hair growing in the ear canals, apply Thornit and ten minutes later gently pull out the hair a little at a time. It is important to keep the ears clear of hair.

IF YOUR DOG HAS ITCHY PAWS - the mite may well have been transferred to the paws as the dog scratches his ears. Try putting Thornit on the itchy area - it usually works! Some dogs which seem to have a very itchy skin, and are scratching themselves raw, may have ear mite which has migrated over the body. If the dog has, or recently had, bad ears as well, it is worth trying the Thornit powder wherever the dog is itchy, as well as in the ears. It is worth a try!

If it works for you please spread the word to other dog owners. We have seen too many dogs who have had operations that were not necessary, and usually didn't even cure the problem. The vets will not recommend the use of Thornit as it is not a licensed medicine - but thousands of breeders and owners know that it works.

Mary Sanders
CHAMPION PET SUPPLIES
Telephone: +44 (0)24 76354304

<http://www.championpets.freerve.co.uk>

Red.anm:

Hos akita er brunt belegg i ørene, med påfølgende antibiotikakur, ikke ukjent... Ofte blir hundene satt på langvarige kurer, opptil 3 måneder, for å bli kvitt problemet. Men man ser gjerne at det kommer tilbake.

Like etter at jeg hadde lest denne artikkelen, ringte en av våre valpekjøpere med dette problemet. Hunden var blitt dopet og fått ørene rensset, spist antibiotika, men det hjalp ikke.

Hun bestilte Thornit fra England, og etter en ukes bruk så hun klar bedring hos hunden.

Munn-til-snute redder liv

Har det gått hull på lungene, må hullet tettes provisorisk. Har en pinne kjørt seg inn i lungen, så la den sitte, til du kommer til veterinær.

Ved hjertestans, for eksempel etter påkjørsel eller drukning, kan munn-til-snute-metoden redde liv. Legg hendene dine oppå hverandre. Press dem mot brystkassen ved forbeinet. (Det er samme hvilken side hunden ligger på). Bruk din egen kroppsvekt. Trykk 15 ganger, ta så to ganger munn til snute. Hold igjen hundens munn med ene hånden og legg munnen din rundt nesen og blås.

Når hunden puster, må eventuelle blødninger stanses raskt. Sørg for trykk mot såret. Ta det du har, selv om det ikke er sterilt. Surr noe rundt så trykket holder seg. Har du ikke noe å presse mot såret, så bruk hånden din inntil du får skaffet noe.

Først nå kan du begynne å tenke på mer uvesentlige ting som benbrudd, sår og rifter. Benbrudd er ikke livstruende, men kan gjøre forferdelig vondt. For å lindre hundens smerter bør benet spjelkes for å unngå bevegelse i bruddet under transport. Om mulig pakk dyret inn i et teppe og bær den.

Ro er også stikkordet ved huggorbitt. Ha med huggormtabletter på tur. Det kan hjelpe noe, men dyret må raskt til dyrlege. Er hunden liten, ta den i sekken, eller bær den mest mulig.

Brekkmiddel

Ved forgiftning er det viktig å få hunden til å kaste opp. Et hjelpemiddel kan være å legge en teskje salt bakerst på tungen til hunden. Det vil få den til å brekke seg.

Å ha et lite førstehjelpsskrin i sekken kan komme godt med for alle som går på tur eller jakt. Det bør inneholde bandasjemateriell, potesokk, saks, pinsett, sårsalve, fysiologisk saltvann og huggormpiller, anbefaler Ueland.

Aftenposten nettutgaven 25.11.2003

Førstehjelp gir hunden ni liv

Av Sylvi Leander

- De fleste hundeeiere står hjelpeløse når ulykken er ute. Uvitenhet har kostet mange hunder livet, påpeker veterinær Kjetil Ueland. Han underviser i førstehjelp for hund.

Avgjørende sekunder.

Hva gjør du når din lille puddel blir jaktbytte for naboens amstaff? Eller husets firbente har slafset i seg "maten" som var ment for mus? Når den jaktglade setteren blir offer for jegerens skudd? Når den ligger blødende i veikanten? Få minutter skiller liv og død.

Takket være veterinæren ved klinikken Doktor Dyregod i Bærum, lever et trettital snauzere i dag litt tryggere enn de gjorde for få dager siden. Ueland holdt førstehjelpskurs for eierne, der friske ben ble spjelket og hjertekompresjon demonstrert.

Flere hundre tusen andre hunder er ikke like heldige. Cirka 44 prosent av norske husstander har hund. Ikke overraskende mener Ueland at langt flere eiere burde investere i kunnskap som kan redde liv. De vanligste årsakene til plutselig skader er hundeslagsmål og påkjørsel av bil, forklarer Ueland.

Ikke for pyser

- Du kan ikke være pyse når det gjelder å redde liv. Det gjelder enten man står overfor to- eller firbente, sier veterinæren og legger munnen rundt snuten til Wilma, en høyst levende labrador på fjorten måneder.
- Du må tåle nærkontakt med blod og slim, sår og smerter.

Førstehjelpsrådene for hund er ikke ulike de som gjelder for mennesker. Første bud er å sørge for frie luftveier.

- Uten pusting ingen hund. Kanskje har en nøtt eller leke satt seg fast i halsen? Gjenstanden må ut. Fort! Et brått og kraftig trykk mot bryst/mage kan få gjenstanden til å sprette ut. Er du svak i armene, så bruk foten. I verste fall ta en skarp kniv og skjær et hull på langs i luftrøret.

Til info

Vi prøver på å holde shiba treff Søndag 23 mai 2004
i Vestfold, Tønsbergomr.

Det kommer mer info. i Mars utgaven.

For å se om det er noe interesse ber vi de som har lyst til å kontakte **Tom Hofslie** på tlf 33335229
eller **Laila Nagel** på tlf 33058883.

Det er ingen påmelding,
men kun for å kartlegge om vi skal sette noe i gang.
23 Mai er helgen før spesialen, det blir en fin anledning til å
trene før denne utstillingen.

Sånn kan det foregå på shiba treff.....

bilde fra Trøndertreff

Kennelhoste

Gjengitt med tillatelse fra Veterinær Anette Krogenæs

<http://www.geocities.com/dyrlegen/>

Kennelhoste (Canine infectious tracheobronchitis) er nok en sykdom de fleste hundeeiere har hørt om, og en del har også opplevd dette hos sin egen hund. Dette er en svært *smittsom* sykdom som angriper luftveiene. Som oftest er det kun de øvre luftveier, som luftrør og bronchier, som affiseres. Sykdommen er normalt ikke livstruende, etter noen dager eller uker går den gjerne over av seg selv.

Årsaksforhold og smitemåte

Det snakkes ofte om "kennel-hoste syndromet" fordi årsaksforholdene kan være noe kompliserte. Det er flere forskjellige vira som kan være med å gi kennelhoste. Ofte er det også funnet en bakterie (*Bordetella bronchiosaptica*) hos angrepne hunder. Det ble foretatt en undersøkelse i Norge for noen år siden. Her ble bakterien ikke påvist i noen av tilfellene, mens omtrent 80% av hundene så ut til å ha hatt en infeksjon med et bestemt virus (Canine parainfluenza virus). Videre kan faktorer som kulde, trekk og høy luftfuktighet være medvirkende årsaker.

Av navnet *kennelhoste* skjønner man at dette er en sykdom som særlig forekommer der mange hunder er tett samlet, som f.eks. i kenneler og på utstillinger. I Norge har man også sett mer spredte tilfeller av kennelhoste. Smitten skjer ved direkte kontakt mellom hunder.

Symptomer

Oftest har utbruddene kommet høst/vinter. Inkubasjonstiden (tiden fra hunden smittes til den blir syk) regnes fra omtrent 3 til 10 dager. De vanligste symptomene er en tørr, ikke-produktiv (det kommer ikke opp slim) hoste. Hosten blir gjerne forverret ved opphisselse eller anstrengelse, og ofte får hunden brekningstendenser (det kan se ut som om hunden har fått i seg et fremmedlegeme) Hosten kan vare fra 1 dag opptil 3 uker, men det vanligste er nok en drøy uke. Noen av hundene kan bli nedstemte, de slutter å spise og får litt feber. Det kan også renne litt fra nesen og øynene.

Det vanlige er at kennelhosten har et ukomplisert forløp og sykdommen går over av seg selv. Hos enkelte hunder som har et nedsatt immunforsvar, helt små valper eller gamle hunder kan den være mer alvorlig, og disse trenger behandling.

Hos infiserte hunder vil man få en immunreaksjon, men når det gjelder immuniteten mot det vanligste viruset i kennelhostekomplekset i Norge, vil denne bare vare en begrenset tid.

- * Snuser i bakken
- * Slikker i munnviken på andre hunder eller mennesker
- * Går sakte
- * Setter seg ned
- * Klør seg
- * Rister seg
- * Tisser
- * Går ned med forbeina i lekestilling
- * Strekker seg
- * Gjesper
- * Går i bue
- * Kniper sammen øynene, eller blunker
- * Senker blikket eller øyelokkene

Omdirigert atferd er også en form for dempende atferd. Eksempler på omdirigert atferd er når hunden tar et eller annet i munnen og løper rundt uten mål og mening - den snuser plutselig intenst på ingenting eller at den får et fraværende blikk.

Dominante signaler

Oppførselen som er normal for oss, men som hunden oppfatter som dominante og ubehagelige signaler er:

- * å smile ("vise tenner") til hunden
- * bøye seg over eller mot hunden (f.eks. for å klappe eller børste og stelle)
- * holde hunden fast
- * krangling og bråk
- * stirre hunden rett inn i øynene
- * raske bevegelser
- * går rett mot, eller raskt mot en hund
- * snakke med sint, streng eller stresset stemme
- * legge hånden på eller over hundens nakke/hode. Noe barn og også mange voksne ofte gjør når de skal klappe hunder - lær dem heller å klappe hunden i munnviken eller på brystet.

Dempende signaler

Hunder har ca. 30 dempende signaler. En del signaler blir brukt av de fleste hunder, mens noen hunder bruker flere signaler enn andre. Hunder bruker disse signalene også overfor oss mennesker, og de tar det som en selvfølge at vi forstår hva de mener. Problemet er at de fleste av oss verken ser eller forstår dem.

Signalene bruker hunden for å fortelle at den enten ønsker å være vennlig, og at den opplever det som skjer som litt ubehagelig eller skremmende, at den ønsker å dempe eller berolige deg eller seg selv, eller at den ønsker å unngå en konflikt. Forstår du ikke signalene, slik at du reagerer galt i situasjonen, kan hunden bli urolig, uttrygg, stresset eller i verste fall aggressiv både mot deg og andre.

Vi kan ved vår atferd sende ut signaler som hunden oppfatter som ubehagelige eller sågar truende, uten at vi er klar over det. Hvis du bøyer deg over en hund med et direkte blikk når du skal klappe den, vil hunden oppfatte det som dominant oppførsel. Den reagerer med et dempende signal, for eksempel ved å snu hodet bort, slikke seg om munnen, eller gjespe. Hvis ikke det hjelper, vil den forsøke flere signaler. Til slutt vil den gå sin veg - hvis den kan. Først når alt er prøvd, vil den begynne å vise avstandsskapende atferd, som for eksempel knurring.

Hva kan du gjøre

Hvis du ønsker å være vennlig mot hunder du møter, så er det ganske lett å gi hunden beskjed om det. Det første du kan gjøre er å ikke gå rett mot den. Hunder går sjelden rett mot hverandre - de går i bue fordi de forsøker å ha siden mot hverandre.

Når du møter en hund har den på god avstand og ofte så subtilt at du først ikke merker det, sendt deg noen signaler for å fortelle at den er vennlig og ikke vil deg noe vondt. En annen hund ville svart på de dempende signalene ved selv å vise dempende signaler, og mange av signalene kan vi selv ta i bruk. Du kan gjespe, strekke deg, snu deg litt vekk, snu hodet til siden, flytte blikket vekk fra hundens øyne, knipe sammen øynene, snu siden til, gå i bue, eller gå sakte.

Ved selv å ta i bruk dempende signaler er det utrolig hvor lett det er å få kontakt med hunder. Det skal ofte ikke mer til enn at du setter deg på huk, snur hodet litt vekk og gjesper, så blir hunden beroliget, og vil antagelig trygt komme bort til deg for å få kontakt.

Hvordan gjenkjenner du de dempende signalene

Noen av de dempende signalene er lette å få øye på. Du forstår at hunden "demper" - det vil si ufarliggjør seg selv eller situasjoner den er oppe i når den:

- * Snur hodet til siden
- * Slikker seg på snuten
- * Stikker tungen ut
- * Løfter en labb
- * "Fryser" - dvs. stopper opp og står helt stille eller legger seg
- * Snur seg vekk

Forebyggende tiltak

Smittede hunder bør holdes borte fra andre hunder, men man må være oppmerksom på at infiserte hunder kan smitte andre før de selv får kliniske symptomer.

Det finnes vaksiner i Norge som beskytter mot parainfluenzaviruset som altså viser seg å være svært hyppig i forbindelse med kennelhoste. Dette er kombinasjons-vaksiner, og det vaksineres samtidig mot andre sykdommer.

Behandling

Hos ellers friske, spreke hunder trengs det ofte ikke behandling. Hvis det er nødvendig med behandling, eller man ønsker å behandle for å hindre eventuelle sekundærinfeksjoner, brukes antibiotika. Som kjent virker ikke antibiotika på virus, men ofte ser man at det kommer bakterieinfeksjoner etter en virusinfeksjon. Er hosten svært kraftig, kan det være aktuelt med hostestillende midler og enkelte ganger også noe smertestillende.

Til slutt vil jeg minne om at ikke all hoste skyldes kennelhoste. Andre årsaker til hoste kan f.eks. være hjertefeil, allergi, parasitter, fremmedlegemer, svulster eller ulike irritasjoner i luftveiene. Ved kennelhoste vil imidlertid oftest sykdomshistorien være såpass typisk at det er lett å stille diagnosen for en veterinær.

Veterinær Anette Krogenæs
<http://www.geocities.com/dyrlegen/>

Nakakuro av Enerhaugen Foto Solvor Nærland

Behandling av ørebetennelse hos hund med Optima pH

Sakset fra "Smådyrpraktikeren" nr. 1-2003. Av Magnus Nyborg, Kvam Veterinærkontor A/S –

Magne Skjervheim har bedt meg fortelle litt om Kvam Veterinærkontor A/S sin erfaring med bruk av Optima pH hudspray som be-handling mot ørebetennelser. Pga. at Optima pH produseres i nærområdet vårt, fikk vi tidlig kjennskap til produktet. På den tiden hadde det en dokumentert effekt på klinisk mastitt hos ku, og Stend hadde prøvd det ut mot hudbetennelser hos hund. Dette, kombinert med at vi hele tiden har vært åpne for å tenke nytt for å få til det vi synes er en fornuftig medisinbruk, gjorde at vi ønsket å prøve ut Optima pH.

Beskrevet virkning

Optima pH hudspray har tre hovedbyggesteiner:

Organiske syrer som lager et surt miljø, pH om lag 4,0. 2% av produktet er eddiksyre. En annen syre er sorbat, som er spesielt virk-som mot sopp. Normal hudflora skal tolerere denne pH-en, mens patogenene er lite tilpas-set så surt miljø. Derfor vil de drepes eller konkurreres ut ved jevnlig behandling. September 2002 gikk Telelab ut med anbefaling om å bruke borsyre mot soppinfeksjoner i øret. Jeg vil tro de organiske syrene i Optima pH har om lag samme effekten som borsyre.

Glyserol: Glyserol virker mykgjørende på hud og binder fuktighet til huden. Det er visstnok et av de viktigste stoffene brukt i hudpleieprodukter til mennesker.

Alginat: Det er oppgitt at alginat skal være fuktbevarende og absorbere sårsekret. Derved skal det bli godt miljø for sårheling.

Bruk

Diagnose stilles ved inspeksjon, eventuelt med otoskop, og/eller ved bruk av et svært avansert gassdetektorapparat som kalles nese. Vi bruker ikke bedøvelse med utskrapning fra ørekanalen før behandling. Min erfaring er at de aller fleste hundene kommer seg uten slik behandling, og derfor synes jeg det er et unødvendig stort inngrep dersom problemet ikke er kronisk tilbake-vendende. Rådgiving og demonstrasjon av behandling er en svært viktig del av behandlingen. Dersom behandlingen ikke utføres skikkelig, kan en heller ikke forvente god effekt.

Min erfaring er at man for å få en tilfredsstillende effekt av behandlingen, må tilføre tilstrekkelig mengde væske i øret til at man får en surklelyd når man masserer øregangen. Øregangen masseres grundig ved at man tar rundt øret og masserer brusken som går inn mot hodet. Deretter bør hunden få anledning til å riste ut det som er i øregangen.

I tillegg blir eiere av hunder med hår i øret eller hengeører med tykk pels under, bedt om å klippe pelsen i øret og på halsen/hodet under øret. Det gir i de fleste tilfeller en atskillig bedre utlufting av øret. Dersom hunden bader, blir eier bedt om å tørke pelsen grundig, særlig dersom det er kveld. Erfaringen min er at "årvisse" pasienter kan bli mye mindre hyppige dersom dette følges opp.

Se hva hunden sier til deg

Sakset fra annonsebilag til Dagbladet 29.10.03 gitt ut av bl.a. NKK og NJFF –

Seg imellom bruker hunder et rikt utviklet sett av signaler. Disse signalene regulerer samkvemmet mellom dem. Har de fredelige hensikter, sier de fra om det. Ønsker de å være i fred, er de glade, lekne, redde, sinte, beskyttende, usikre, aggressive, så sier de fra om det.

Se etter signalene

Når en norsk hund møter en utenlandsk hund, vil de forstå hverandre fordi de snakker samme språk. Mange av oss kan både norsk, engelsk og andre språk, men språket hunden snakker kjenner de fleste av oss lite til. Grovt sett kan vi dele signalene inn i to kategorier, de dominante og de dempende.

Dominante signaler bruker hunden for å hevde rettigheter, å markere seg og lignende. De dempende signalene derimot, har som hovedhensikt å unngå og forebygge konflikter. Dette språket er det viktigste og det som skaper ro og harmoni i en ulveflokk.

Dominante signaler kan være å stirre, flekke tenner, heve halen, rette ørene framover osv. Det er viktig å huske at bruk av dominante signaler vanligvis ikke betyr at hunden er sint eller aggressiv. Et dominant signal kan være kort, tydelig og velmenende, og kan også brukes for å styre unna konflikter. Bruk av dominante signaler kan også forekomme i situasjoner hvor hunden er usikker, frustrert eller lignende og ønsker å få være i fred.

Typisk dempende signaler kan være å slikke seg på snuten, vike med blikket, gjespe, strekke seg, klø seg og veldig mange flere. Hunder har et mye større repertoar av dempende signaler enn av dominante signaler, og vi ser også at de dempende brukes mye oftere enn de dominante.

For at hundens kommunikasjonssystem skal kunne fungere, er respons på signaler helt avgjørende. Når du ser to eller flere hunders språk i detalj, vil du nesten uten unntak se at et signal fra den ene hunden besvares med et signal fra den andre. Et dominant signal besvares ofte med et dempende signal, mens dempende signaler besvares gjerne med et annet dempende signal. Ofte kan du se at hundene kombinerer flere forskjellige signaler for å uttrykke seg tydelig. Det er heller ikke uvanlig at det kan gå mange signaler frem og tilbake mellom to hunder. I praksis som en "samtale".

Jan Arve har tidligere vært med på jakt med pointer, grosser münsterlander og engelsk setter. Det var både uvant og artig å prøve en halsende fuglehund.

Årstiden vi er inne i egner seg godt, da det er nå fuglene har lettest for å sette seg i trærne. Enda bedre forhold blir det hvis det kommer litt snø.

Erfaringen har vært så positiv at det vil bli flere turer før jul.

På turen så de også en elg. Hund og fører gikk i et plantefelt og elgen gikk i skogkanten. Da viste hunden ingen interesse for elgen. De krysset også flere elgspor, uten at de utløste samme entusiasme som spor av fugl.

En ting Jan Arve har lært, er å stole på Tingeling! Etter å ha jaget opp en orrhøne, fulgte hun etter. Jan Arve så ikke fuglen, men fant igjen hunden under et tre. Hun sto og så opp i treet, Men han så ingen fugl og gikk videre etter 3-4 minutter. De hadde gått ca 300 meter da Tingeling snudde og gikk tilbake til treet. Men fremdeles var det ingen fugl å se.

Men det samme de går unna for andre gang, flyr også fuglen ut fra treet! Så heretter skal Jan Arve stole på Tingeling når hun markerer for fugl i tre.

Dette er erfaringer gjort av en mann, med en hund. Men det viser at det er verdt et forsøk å ta med seg hunden i skogen hvis man er jeger. Eller låne ut hunden til noen andre som går på jakt.

Når det gjelder inntrening på fugl, vil vi prøve å få noen tips som vi kan dele med Shib-a-visas lesere i en senere utgave.

Hvis andre har jakterfaringer med shiba, vil vi sette stor pris på å få høre noen historier!

Hvis bare jeg kunne få den fuglen litt for meg selv....

Behandlingen med Optima pH utføres 2 ganger daglig i minst 14 dager! Vi praktiserer ikke rutinemessig kontroll. Derfor er det vanskelig å tallfeste erfaringene med behandlingen.

Positive effekter sammenlignet med tradisjonell behandling

Det er ikke kjent ervervet resistens mot organiske syrer. Det har blitt en utbredt resistens mot fucidinsyre, og en vil trolig oppleve det samme om en går over på andre antibiotika. De organiske syrene skal virke både mot patogene bakterier og sopp.

Stoffet tolereres bra av naturlig bakterieflora på huden i øret, mens patogene bakterier og sopp blir hemmet. Ved ufullstendig behandling vil en ikke forvente negative effekter ut over sjansen for å helbrede betennelser. Min erfaring er at ufullstendige behandlinger av ørebetennelser er svært vanlig. I følge Skjervheim skal produktet ha pleiende og sårhelende effekt på huden.

Alle ingrediensene er godkjent for bruk i mat, noe som er positivt både for hunden, den som behandler og miljøet. Ut fra innholdet vil jeg forvente mindre skadelig effekt dersom trommehinnen er skadet, enn ved bruk av de fleste andre stoffer. Det samme stoffet kan benyttes på slimhinner og innvortes. Samme stoff/pakning kan benyttes mot forhudsbetennelse. Leveres i flaske for bruk i øret.

Negative effekter sammenlignet med tradisjonell behandling

I tilfeller med stor hevelse kan den betennelsesdempende effekten av kortison være gunstig. Ved svært kraftig hevelse kan det være vanskelig å komme godt til med behandling før hevelsen er dempet. Dessuten må en trolig vente noe lengre tid før symptomene blir borte/reduert, særlig ved kraftig ørebetennelse. Det må nevnes at de fleste hunder har gått med ørebetennelse i lengre tid før de kommer til dyrlegen, så en bør kanskje tolerere noen lenger varighet før symptomene forsvinner.

Det er lite erfaring mht. effekten mot øremidd. Jeg vil forvente at glyserolen i Optima pH vil drepe øremidd ved at midden blir kvalt, samme mekanisme som oljen i Fucidin comp øredråper har. Det har imidlertid vært lite forekomst av øremidd på hund i vårt distrikt, så jeg har lite erfaring. Om en er usikker, kan en be eieren skylle med mat-olje et par dager på begynnelsen og slutten av kuren i tillegg til annen behandling.

For å få en mer fettløsende effekt på begynnelsen av behandlingen kunne det muligens ha vært brukt noe såpe i løsningen. Om lag samme produktet tilsatt såpe selges som hundesjampo, og det kunne kanskje vært en ide å blande i litt av denne ved første behandling - på klinikken. Jeg har ikke prøvet ut dette. Dersom det er sår i øret, kan en risikere at behandlingen svir litt i noen minutter. Ved ubeskadiget hud, er det ikke noe ubehag ut over det å få væske i øret (egen erfaring). Pga. størrelsen (250 ml) og tuten er den litt mer uhåndterlig enn Fucidin comp-flasken. Det blir i disse dager prøvd ut nye applikasjonsstuter, så jeg forventer at denne biten blir bedre.

Erfaring med bruk

I utgangspunktet var hudsprayen mest anbefalt til bruk mot hudbetennelser. Derfor ble de første ørebehandlingene med Optima pH gjennomført som "forsøk". Dvs. at eierne fikk velge om de ønsket å prøve produktet, eller ha en mer tradisjonell behandling. I tillegg ble de bedt om å ta kontakt dersom de ikke var tilfreds med effekten. Etter hvert som vi har mottatt en del positive

tilbakemeldinger og få negative, bruker jeg det som førstevalg ved de fleste ørebetennelser. I og med at vi ikke praktiserer kontrollbesøk, er det vanskelig å tallfeste effekten. Vi har brukt Optima pH hudspray som eneste behandling på en stor del av de ørebetennelsene vi har mottatt på smådyrkontoret det siste året og det er få negative tilbakemeldinger. Det har blitt solgt påfyll til en del eiere.

Det hadde vært interessant å sett et kontrollert forsøk. Inntil videre er inntrykket mitt så positivt at jeg ikke ser noen grunn til ikke å benytte Optima pH på de fleste ørebetennelser. Ikke minst av miljø- og resistenshensyn. Jeg foretrekker også stoffer som fremmer kroppens eget forsvar framfor stoffer som hemmer det (kortison, forstyrrelse av normal bakterieflora) der det er mulig.

Ak-inu-bas Kitaro no Chou-Nan, Kaksak. Foto Geir Aasheim

PÅ JAKT MED TINGELING

Av Lisbeth Høyem

DE FLESTE HAR JO LEST AT SHIBA OPPRINNELIG ER EN JAKTHUND, EN LITEN JAKTHUND. MEN HVA JAKTER DEN PÅ? VI HAR SNAKKET MED EN VRIK FUGLEJEGER SOM NETTOPP HAR PRØVD SHIBA PÅ FUGLEJAKT FOR FØRSTE GANG.

Jan Arve Boholm fra Sparbu har gjennomført en vellykket fuglejakt med shibaen Tingeling som jaktkamerat. Etter en halv dag i skogen skjønnte hun poenget. Ved søk etter spor er hunden rolig og systematisk, ved funn av spor legges det inn et nytt gir. Hodet kommer opp og farten øker i takt med ferskheten på sporet.

Forutsetningen for å lykkes er at hunden er rolig og vant til å jobbe. Tingeling har et flott søksområde og gikk maks 100 meter fra fører. Hvis fuglen fløy langt unna, avbrøt hun søk og startet på nytt – I motsetning til en del støtende fuglehunder som kan springe utrolig langt etter fugl.

Allerede på den første turen skøt Jan Arve en fugl for Tingeling. Men hun var veldig byttefiksert, så byttet fikk hun kun observere på "trygg" avstand. Hadde hun fått lukte mer, ville jegeren vært fugleløs.

Når hunden finner en fugl i et tre, stiller hun seg under og gir fra seg noen små bjeff, noe som gjør at jegeren kan finne hunden og treet.

Hvordan hun vil reager på fugl som sitter på bakken, er Jan Arve spent på...

Tingeling er perfekt i skogen, hn er en trygg hund og hun forsvinner ikke for føreren. I løpet av dagen var det bare nødvendig å kalle henne inn 1 gang.

Så grunddressur lønner seg...

Det er spesielt å jakte i skogen, det er mange trær og en jeger kan ikke bare springe frem til hunden, bår han hører at hunden har funnet fugl

JAPANSPEIALEN

2004

FELLES OPPLYSNINGER:

For overnatting anbefales

Idrettsparken hotell AS, Røros Tlf 72 41 10 89
Hotellet ligger i tilknytning til utstillingsplassen!!!!

Utstillere må selv bestille plass,
hytter og rom er reservert for
"Japanspesialen" fram til 1.mai 2004

Campinghytter	Hotellrom	Rom på vandrehjem
4-sengs med kok, kjølesk, kopper og kar. 400,-/døgn Felles sanitæranlegg Frokost 70,-	Dobbelrom 950,- /døgn m frokost	Seng i 3 el 4 mannsrom 225,- m frokost

Felles grilling

ved grillplass ved hyttene lørdag kveld
(og fredag, og søndag...)

Vi håper alle får en uforglemmelig helg i vakre omgivelser! Få med dere kirken og ørkenen i løpet av helgen!

VI ØNSKER VALPEKJØPERE OG SHIBAVENNER GOD JUL OG GODT NYTT ÅR!

Våre beste shibaminner 2003:

- * "Makka" BIS avlsklasse NKK Fredrikstad og på Shibaspesialen
- * Ak-inu-bas Kitaro no Kuro-Shinju ble N UCH
- * Ak-inu-bas Shiro Saki, 2 BIG-plasseringer

AK-INU-BAS DAITAN NA CHIE

AK-INU-BAS DAITAN FUTEKI

PLANER 2004:

- * N Uch NordVo2 Ak-inu-bas Kitaro no Kuro-Shinju planlegges paret med Multi CH Mara-Shima Tyfoon
- * N S Uch NVoo "Makka" vurderes også paret i løpet av året

KONTAKT Lisbeth Høyem & Geir Aasheim
geilis@online.no +47 7416 2285 <http://geilis.hos.online.no>

JAPANSPEIALEN 2004

Norsk akita klubb inviterer til utstilling for
akita, great japanese dog og shiba
lørdag 29. mai 2004 på Røros

Dommer **Terje Lindstrøm**, Norge
Det utdeles "stor-cert" til akita

Det inviteres også til lydighetsprøve!
Dommer Eivind Thoresen, Norge

Påmelding på gamle a4 skjema til
NAK v Lisbeth Høyem, Leiraplassen 6, 7710 Sparbu
eller via nett www.shibaklubb.info

Påmeldingsfrist **30.april** (post) 7.mai (nett)
Påmeldingsavgift eksteriør/LP 250,-
(Samme hund Ekst&LP 380,-)
Valp/Veteran 130,-

F.o.m 3.hund ½ avgift, gjelder ikke valp og veteran.

Betal til NAK,
v. Unni Greipsland, Hadelandsv 1571, 1488 Hakadal.
Konto nr 0530 03 69504 senest 14.mai for å unngå 50% gebyr.
Utenlandske utstillere kan, **etter avtale**, betale ved ankomst.

Opplysninger om utstillingen på www.akita.no
eller Unni 6707 6462 / 922 59 707 tsuko@nittedal.online.no
Lisbeth 7416 2285 / 917 16 284 geilis@online.no

JAPANSPEIALEN 2004

Norsk shiba klubb inviterer til utstilling for
akita, great japanese dog og shiba
lørdag 29. mai 2004 på Røros

Dommer **Anne Indergaard**, Norge
Det utdeles "stor-cert" til shiba

Påmelding på gamle a4 skjema til
NSK v Lisbeth Høyem, Leiraplassen 6, 7710 Sparbu
eller via nett www.shibaklubb.info

Påmeldingsfrist **30.april** (post) 7.mai (nett)

Påmeldingsavgift eksteriør/LP 250,-
(Samme hund Ekst&LP 380,-)
Valp/Veteran 130,-

F.o.m 3.hund ½ avgift, gjelder ikke valp og veteran.

Betal til NSK,
v. Terje Ljosnes, Hans Hauges gt 1E, 5035 Bergen
Konto nr 0540 11 87369 senest 14.mai for å unngå 50% gebyr.
Utenlandske utstillere kan, **etter avtale**, betale ved ankomst.

Opplysninger om utstillingen på www.shibaklubb.info
eller
Lisbeth 7416 2285 / 917 16 284 geilis@online.no